

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ПЕДАГОГІКИ СПОРТУ

Ткач Аліна Станіславівна
студентка групи ФВб-1-21-4.0д

ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ

Бакалаврська робота зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт

«Допущено до захисту»
завідувач кафедри
фізичного виховання
і педагогіки спорту

Науковий керівник:
д. пед. н., професор Денисова Л. В.

Протокол засідання кафедри № 6
від 9 травня 2025 р.

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	6
1.1. Особливості проектування освітнього середовища в умовах воєнного стану.....	6
1.2. Характеристика функціонування закладів освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.....	12
1.3. Концептуальні основи проектування освітнього середовища закладів освіти сфери фізичної культури і спорту.....	19
1.4. Нормативно-правові вимоги до освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного часу.....	26
Висновки до першого розділу	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	34
2.1. Методи дослідження.....	34
2.1.1. Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури.....	34
2.1.2. Моделювання.....	35
2.1.3. Спостереження.....	35
2.1.4. Опитування.....	35
2.1.5. Методи математичної статистики.....	35
2.2. Організація дослідження.....	36
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	37
3.1. Розробка моделі освітнього середовища із використанням цифрових технологій у ЗВО фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.....	37

3.2.	Можливості цифрових технологій у проєктуванні та функціонуванні освітнього середовища ЗВО сфери фізичної культури і спорту.....	43
3.3.	Вплив освітнього середовища на підтримання та розвиток фізичного стану здобувачів освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.....	49
	Висновки до третього розділу.....	61
	ВИСНОВКИ.....	62
	ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	64
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

У сучасних умовах воєнного стану забезпечення ефективного функціонування закладів вищої освіти, зокрема у сфері фізичної культури і спорту, є надзвичайно важливою складовою суспільного життя. Освітнє середовище має адаптуватися до викликів, пов'язаних із безпекою студентів і персоналу, а також із збереженням якості навчального процесу. У таких обставинах зростає значення інноваційних підходів, які забезпечують не лише фізичну безпеку, але й психологічну стійкість учасників освітнього процесу.

Проектування освітнього середовища в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу, що включає врахування фізичних, психологічних та технологічних аспектів. Зокрема, важливими є створення безпечної інфраструктури, впровадження гнучких освітніх моделей, а також забезпечення належної підтримки психічного здоров'я студентів і викладачів. Особлива увага приділяється дистанційним технологіям, які дозволяють зберігати безперервність навчання незалежно від фізичної присутності в закладі.

Основні принципи і методи проектування освітнього середовища у вищих навчальних закладах фізичної культури і спорту під час воєнного стану, а також ключові чинники, які забезпечують його безперервність і адаптивність є не достатньо вивченими, що зумовлює актуальність дослідження.

Мета дослідження: Обґрунтувати теоретичні засади та розробити практичні рекомендації щодо проектування освітнього середовища закладу вищої освіти фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

Відповідно до мети дослідження було визначено такі завдання дослідження:

1. На основі аналізу науково-методичної літератури виявити особливості проектування освітнього середовища у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

2. Розробити модель освітнього середовища закладу вищої освіти фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану

3. Визначити роль та можливості застосування цифрових технологій у проєктуванні та функціонуванні освітнього середовища закладу вищої освіти фізичної культури і спорту.

4. Проаналізувати вплив освітнього середовища на підтримання та розвиток фізичного стану здобувачів освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

Об’єкт дослідження – освітній процес у закладах вищої освіти сфери фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження — особливості проєктування та функціонування освітнього середовища закладів вищої освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

Методи дослідження:

1. Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури
2. Моделювання
3. Спостереження
4. Опитування
5. Методи математичної статистики.

Практичне значення. Матеріали роботи можуть бути використані викладачами фізичного виховання в закладах вищої освіти.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел із 44 найменування, містить 16 рисунків, 5 таблиць. Загальний обсяг бакалаврської роботи складає 71 сторінку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Особливості проєктування освітнього середовища в умовах воєнного стану

Проєктування освітнього середовища в умовах воєнного стану має свої унікальні особливості, які враховують виклики безпеки, психологічного благополуччя та забезпечення безперервності освітнього процесу. Ключовими концептуальними аспектами його є: безпека та захист, гнучкість та адаптивність, психологічна підтримка та соціальна адаптація, технологічне забезпечення, інклюзивність, забезпечення матеріально-технічної бази, підтримка вчителів [16].

Основними вимогами до безпеки та захисту освітнього середовища в умовах воєнного стану є: фізична, психологічна та технологічні безпеки, навчання та підготовка персоналу та здобувачів освіти діям у надзвичайних ситуаціях, матеріально-технічне забезпечення, планування та інфраструктура, співпраця з органами влади та службами безпеки.

Фізична безпека передбачає, що освітні заклади повинні бути оснащені бомбосховищами або укриттями, які відповідають стандартам безпеки. Вони мають бути доступними для всіх учасників освітнього процесу. Окрім цього в закладі освіти необхідні бути обладнані зони безпеки безпосередньо в його приміщенні, де учні та персонал можуть сховатися в разі небезпеки. Також вимогою фізичної безпеки є чітко позначені та регулярно перевіряються шляхи евакуації з приміщень. Має бути проведено навчання щодо дій у надзвичайних ситуаціях. Все вищезазначене повинно доповнювати обмеження доступу до закладу освіти стороннім особам за допомогою систем контролю, відеоспостереження та охорони [34].

Психологічна безпека зумовлює потребу в наявності кваліфікованих психологів для роботи зі здобувачами освіти та персоналом, особливо для допомоги тим, хто зазнав травм або перебуває в стресовому стані. У додаток до цього повинно проводитися регулярне інформування учасників освітнього процесу про заходи безпеки, що допомагає знижувати рівень тривожності.

Технологічна безпека обумовлює необхідність у захист освітніх інформаційних систем та даних та використання сучасних антивірусних програм, шифрування даних та захисту мережі. Окрім цього, повинно проводитися регулярне створення резервних копій важливих освітніх матеріалів та інформації [40].

Навчання та підготовка персоналу та здобувачів освіти передбачає проведення тренінгів для вчителів та персоналу з питань дій у надзвичайних ситуаціях, зокрема під час обстрілів або евакуації. Також повинно відбуватися регулярне проведення навчань для здобувачів освіти щодо правил поведінки під час небезпеки, евакуації та перебування в укриттях.

Матеріально-технічне забезпечення визначає вимогу в наявності аптечок з усім необхідним для надання першої допомоги в кожному класі або зоні укриття. У додаток до цього необхідно, щоб був забезпечений доступ до надійних засобів комунікації, таких як радіостанції або мобільні телефони з аварійним зв'язком.

Планування та інфраструктура обумовлює потребу в проведенні регулярного аналізу ризиків та оновлення планів безпеки на основі поточної ситуації. Даним аспектом безпеки мають враховуватися потреби у модернізації або зміцненні будівель для забезпечення їх стійкості до можливих обстрілів або вибухів.

Співпраця з органами влади та службами безпеки вимагає постійної комунікації з поліцією, службами надзвичайних ситуацій та місцевою владою для отримання актуальної інформації та координації дій.

Аспект гнучкості та адаптивності в плануванні освітнього середовища під час воєнного стану передбачає модульність та адаптивне навчання. Модульність – це простори, які мають бути легко трансформовані для різних цілей, зокрема

для навчання, укриття або іншої допомоги. Адаптивне навчання – це застосування гібридних та дистанційних форм навчання, що дозволяють продовжувати освіту навіть в умовах обмеженого фізичного доступу [3].

Умови воєнного стану створюють численні виклики для психологічного благополуччя учасників освітнього процесу. Важливо забезпечити доступність кваліфікованих психологів у кожному закладі освіти, які мають досвід роботи з травмованими дітьми, зокрема тими, хто зазнав впливу війни. Організація телефонних ліній довіри для учнів, вчителів і батьків дозволяє отримати термінову психологічну допомогу. Регулярне проведення сеансів психологічної підтримки, включаючи групові заняття, допомагає знижувати стрес і сприяє емоційній стабільності. Навчальні програми допомагають учням і вчителям зрозуміти та управляти своїми емоціями, розпізнавати ознаки стресу та тривожності. Важливим є розробка та впровадження програм, які допомагають учасникам освітнього процесу швидко реагувати на кризові ситуації та надавати першу психологічну допомогу.

Соціальна адаптація передбачає створення середовища, де всі учасники почуваються прийнятими. Це особливо важливо для дітей, які переміщені через військові дії або втратили близьких. Урахування культурних, мовних і соціальних особливостей різних груп учнів сприяє соціальній інтеграції. Проведення групових заходів, таких як спільні проєкти, квести та ігри, допомагає налагоджувати взаємодію між учнями. Залучення батьків до освітнього процесу та організація сімейних заходів сприяють зміцненню соціальних зв'язків. Формування у дітей морально-етичних цінностей, підтримка духу взаємодопомоги, толерантності та емпатії є невід'ємною частиною виховної роботи. Освітні програми, що сприяють розвитку у дітей навичок подолання труднощів та адаптації до змін, допомагають виховувати стійкість [25].

Організація підтримуючого середовища включає створення безпечного простору, де діти можуть почуватися захищеними, а їхні емоції та переживання приймаються і розуміються. Заохочення вчителів до використання методів позитивної комунікації, які підтримують учнів, а не критикують їх, сприяє

формуванню позитивної шкільної атмосфери. Впровадження програм, що навчають дітей технікам релаксації, медитації та ефективного управління стресом, допомагає у розвитку життєвих навичок. Включення в навчальний процес програм, що розвивають емоційну компетентність, вміння розуміти свої почуття та емоції інших, сприяє розвитку емоційного інтелекту.

Підтримка вчителів та персоналу включає організацію тренінгів для підвищення їхніх знань і навичок у сфері психологічної підтримки учнів. Забезпечення можливостей для відпочинку та психологічної підтримки для самого персоналу, що працює в умовах підвищеного стресу, є важливим для підтримки їхнього емоційного благополуччя [34].

В умовах воєнного стану кіберзагрози стають більш актуальними. Освітні заклади повинні забезпечити захист своїх інформаційних систем від можливих атак. Це включає впровадження сучасних антивірусних програм для захисту комп'ютерів та серверів від шкідливого програмного забезпечення, використання технологій шифрування для захисту конфіденційної інформації та даних учнів і персоналу, а також впровадження систем автентифікації та обмеження доступу до важливих даних для запобігання несанкціонованому доступу.

Забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного стану вимагає використання сучасних інформаційних платформ і технологій для дистанційного навчання. Це передбачає використання платформ, таких як Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom або інших, що дозволяють проводити заняття онлайн, а також забезпечення доступу до електронних підручників, бібліотек та інших навчальних матеріалів, що дозволяє учням продовжувати навчання навіть за відсутності фізичного доступу до школи.

Забезпечення стабільного зв'язку між учасниками освітнього процесу є критично важливим у воєнний час. Надійне підключення до Інтернету дозволяє проводити онлайн-уроки, обмінюватися інформацією та отримувати актуальні дані. Використання резервних каналів зв'язку, таких як мобільні мережі або радіозв'язок, забезпечує зв'язок у разі перебоїв з основними каналами [16].

У випадку воєнних дій можливі втрати даних через фізичне пошкодження обладнання або кібератаки. Регулярне створення резервних копій важливих даних та їх зберігання у безпечних місцях, таких як хмарні сервіси або зовнішні накопичувачі, є необхідним. Також важливо розробити плани швидкого відновлення даних у разі втрати або пошкодження.

Забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного стану потребує використання надійного технічного обладнання. Учні та вчителів потрібно забезпечити ноутбуками або планшетами для дистанційного навчання, а встановлення систем відеоспостереження сприятиме забезпеченню безпеки на території закладу освіти [40].

В умовах перебоїв з електропостачанням важливо забезпечити безперервну роботу освітнього середовища. Для цього необхідно встановити джерела безперебійного живлення (UPS) для забезпечення роботи комп'ютерів і серверів під час короткострокових перебоїв з електрикою, а також використовувати генератори для підтримки основних функцій закладу освіти під час тривалих відключень електроенергії.

Умови воєнного стану спонукають до використання інноваційних рішень, які можуть підвищити ефективність освітнього процесу. Використання VR/AR технологій дозволяє створювати інтерактивні навчальні матеріали, що можуть бути корисними для дистанційного навчання. Впровадження IoT-рішень для моніторингу стану будівель, енергоспоживання та інших параметрів дозволяє оперативно реагувати на зміну умов.

Інклюзивність у проєктуванні освітнього середовища в умовах воєнного стану є критично важливою для забезпечення рівного доступу до освіти для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб, фізичних або психосоціальних обмежень. У складних умовах війни особливу увагу слід приділяти адаптації освітніх закладів до потреб різних груп учнів, включаючи дітей з інвалідністю, переселенців, та тих, хто зазнав психологічних травм [37].

Створення інклюзивного середовища передбачає забезпечення доступності фізичних приміщень, навчальних матеріалів та цифрових ресурсів.

Це означає облаштування шкіл пандусами, ліфтами та іншими засобами для забезпечення доступу дітей з обмеженою рухливістю. Уроки мають бути адаптовані для дітей з порушеннями зору чи слуху, а навчальні матеріали повинні бути доступними у різних форматах (наприклад, друковані, аудіо або електронні).

Психосоціальна підтримка є важливим елементом інклюзивного підходу. Військові дії можуть спричинити значний психологічний стрес для дітей, тому надання психологічної допомоги та створення підтримуючої атмосфери є важливими аспектами. Це включає проведення групових занять з психологами, створення простору для емоційної розрядки та впровадження програм розвитку емоційної компетентності [25].

Інклюзивність також вимагає культурної та мовної чутливості. В умовах воєнного стану багато дітей стають переселенцями, що може призводити до культурного шоку або труднощів у адаптації до нового середовища. Освітні заклади повинні враховувати ці особливості та створювати середовище, де діти з різних культур можуть почуватися прийнятими та інтегрованими.

Соціальна інтеграція є ще одним ключовим аспектом інклюзивного освітнього середовища. Підтримка дружніх відносин між учнями, залучення їх до спільних проєктів, ігор та інших заходів сприяє формуванню почуття спільності та взаємодопомоги. Організація спільних заходів з батьками також допомагає зміцнити зв'язок між школою і родиною, що є важливим для емоційного благополуччя дітей.

Підтримка вчителів у проєктуванні освітнього середовища в умовах воєнного стану є ключовим елементом для забезпечення ефективного навчального процесу та збереження психоемоційного здоров'я педагогів. Вчителі виступають не лише як передавачі знань, але й як підтримка для учнів у стресових ситуаціях, тому їхня професійна і особиста підтримка є надзвичайно важливою [3].

Одним із першочергових аспектів є забезпечення професійної підготовки та підвищення кваліфікації вчителів. Умови воєнного стану вимагають нових

підходів до викладання, особливо у сфері дистанційного навчання та роботи з травмованими дітьми. Тренінги та семінари з питань психологічної підтримки, управління стресом, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) є необхідними для адаптації вчителів до нових умов.

Психологічна підтримка для вчителів є ще одним важливим аспектом. Педагоги працюють у стресових умовах, що може призводити до емоційного вигорання. Забезпечення доступу до психологічних консультацій, організація груп підтримки, проведення релаксаційних занять допомагає вчителям зберігати емоційний баланс і бути ефективними у своїй роботі.

Матеріальна підтримка вчителів також є важливою. Це включає забезпечення їх необхідним обладнанням для проведення дистанційних уроків (ноутбуки, планшети, доступ до Інтернету), а також надання можливостей для підвищення кваліфікації за рахунок державних або благодійних програм. Крім того, важливо забезпечити належні умови праці, які включають безпечне середовище, комфортні робочі місця та доступ до ресурсів для навчання [16].

Підтримка вчителів у комунікації та співпраці з батьками і колегами також відіграє значну роль. Створення платформ для обміну досвідом, проведення регулярних зустрічей з батьками, організація командних заходів сприяє покращенню комунікації та формуванню спільноти, яка може ефективно реагувати на виклики.

1.2. Характеристика функціонування закладів освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану

Основними аспектами функціонування закладів освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є перехід на дистанційне та змішане навчання. Через загрози безпеці більшість навчальних закладів переходять на дистанційний формат, де теоретичні дисципліни проводяться онлайн за допомогою цифрових платформ. У деяких регіонах можливе змішане навчання, коли теоретичні заняття відбуваються онлайн, а практичні – очно, якщо це безпечно [38].

Перехід на дистанційне навчання закладів освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану має свої особливості, пов'язані з необхідністю адаптації практичних занять до онлайн-формату. Основні аспекти цього процесу включають використання цифрових платформ, таких як Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, що дозволяє забезпечити безперервність навчального процесу навіть у складних умовах. Практичні заняття часто проводяться у формі відеоуроків, де викладачі демонструють вправи або техніки, які студенти можуть переглядати у зручний для них час і повторювати самостійно. Студенти отримують індивідуальні завдання, які вони виконують вдома, після чого подають звіти або відеозаписи своїх тренувань для оцінювання викладачами.

Викладачі проводять регулярні онлайн-консультації, де студенти можуть задавати питання, обговорювати труднощі та отримувати зворотний зв'язок. Використовуються різні додатки та сервіси для моніторингу фізичної активності студентів, такі як фітнес-трекери, мобільні додатки для занять спортом, а також віртуальні симуляції. Важливою складовою є підтримка мотивації студентів через інтерактивні завдання, челенджі, групові заняття та інші форми залучення, що дозволяють зберігати інтерес до навчання. У деяких випадках, за наявності можливості та безпеки, студенти можуть виконувати практичні завдання на відкритому повітрі або в безпечних приміщеннях з дотриманням усіх необхідних заходів безпеки. Викладачі адаптують свої методики викладання до умов дистанційного навчання, розробляючи нові підходи для викладання теоретичних і практичних дисциплін [17].

Практичні заняття адаптуються до нових умов, використовуючи відеоуроки, індивідуальні завдання та тренування вдома. У відносно безпечних регіонах заняття можуть проводитися на відкритому повітрі з дотриманням заходів безпеки або в спеціально обладнаних приміщеннях з дотриманням всіх необхідних заходів безпеки.

Важливим аспектом є використання альтернативних методів навчання, таких як індивідуальні консультації, інтерактивні онлайн-уроки та мобільні

додатки для тренувань. Це дозволяє забезпечити безперервність практичної підготовки, навіть за умов обмеженого доступу до спортивних об'єктів [24].

Також активно використовуються сучасні цифрові платформи для моніторингу фізичної активності студентів. Це можуть бути фітнес-трекери або спеціалізовані програми, що дозволяють викладачам отримувати інформацію про виконання вправ студентами та надавати зворотний зв'язок. Загалом, організація практичних занять спрямована на збереження фізичної форми студентів, розвиток їх навичок та підтримку їхнього здоров'я в умовах воєнного стану.

Організація безпеки учасників освітнього процесу в закладах освіти сфери фізичної культури і спорту під час воєнного стану є завданням, яке включає ряд заходів для забезпечення захисту студентів, викладачів та персоналу. Насамперед, навчальні заклади облаштовують укриття або бомбосховища, які можуть бути використані під час повітряних тривог або інших небезпечних ситуацій. Ці приміщення забезпечуються необхідними запасами води, їжі та першої медичної допомоги [43].

Регулярно проводяться інструктажі для студентів та персоналу щодо дій у випадку надзвичайних ситуацій. Це включає ознайомлення з маршрутами евакуації, правилами поведінки в укриттях та способами надання першої допомоги. Заклади освіти також співпрацюють із місцевими органами влади та службами надзвичайних ситуацій для координації дій під час можливих загроз.

Додатково, у закладах впроваджуються системи оповіщення про небезпеку, які забезпечують оперативне інформування всіх учасників освітнього процесу. Важливою складовою є підтримка психологічного стану студентів і викладачів, для чого організовуються консультації з психологами та спеціальні тренінги з управління стресом.

У тих регіонах, де є підвищена небезпека, освітній процес може бути переведений у дистанційний формат, щоб мінімізувати ризики для здоров'я і життя учасників. Всі ці заходи спрямовані на створення безпечного середовища, яке дозволяє продовжувати навчання навіть в умовах воєнного стану [17].

Організація підтримки студентів і викладачів у закладах освіти сфери фізичної культури і спорту під час воєнного стану спрямована на забезпечення як матеріальної, так і психологічної допомоги. Один із ключових аспектів підтримки — надання психологічної допомоги студентам і викладачам, які переживають стрес або травматичні події. У закладах працюють психологи, які проводять індивідуальні та групові консультації, а також організовують тренінги з управління стресом і методами релаксації.

Матеріальна підтримка включає надання стипендій, грантів та гуманітарної допомоги для студентів і викладачів, які опинилися в складних життєвих обставинах. Також заклади можуть забезпечувати додаткову допомогу у вигляді харчових пакетів, одягу або інших необхідних речей [38].

Зклади освіти активно працюють над інтеграцією студентів-переселенців, створюючи для них адаптаційні програми, які допомагають швидше пристосуватися до нового середовища. Для викладачів також можуть бути організовані професійні тренінги та курси підвищення кваліфікації, щоб вони могли ефективно працювати в нових умовах.

Окремою складовою підтримки є фінансова допомога, яка надається у формі разових виплат або пільгових умов навчання. Також організовуються благодійні акції, збір коштів і ресурсів для підтримки студентів і викладачів, які постраждали від війни.

Усі ці заходи спрямовані на створення умов, які дозволяють студентам і викладачам продовжувати свою освітню діяльність і зберігати психологічну рівновагу в умовах воєнного стану.

Збереження і адаптація навчальних програм у закладах освіти сфери фізичної культури і спорту під час воєнного стану відбувається з урахуванням нових реалій і викликів. Основна мета цього процесу — забезпечити безперервність навчання та його відповідність актуальним умовам [24].

Одним із ключових аспектів є оновлення навчальних програм. До них можуть бути внесені нові дисципліни, пов'язані з безпекою, першою медичною допомогою, управлінням стресом та іншими навичками, які є важливими в

умовах воєнного стану. Програми стають більш гнучкими, що дозволяє адаптуватися до змінних обставин, таких як можливість проведення занять у дистанційному форматі або переривання навчання через небезпечні ситуації.

Також впроваджуються нові підходи до оцінювання, які можуть включати більш лояльні критерії або альтернативні форми контролю знань, такі як проєктна робота або онлайн-іспити. Викладачі отримують можливість розробляти індивідуальні навчальні плани для студентів, які через обставини не можуть відвідувати заняття в звичайному режимі.

Заклади освіти також адаптують практичні заняття, використовуючи відеоуроки, онлайн-тренування та інші інноваційні методи. У випадку, коли немає можливості проводити традиційні заняття, акцент робиться на самостійній роботі студентів з подальшим моніторингом і підтримкою з боку викладачів [43].

Загалом, процес збереження і адаптації навчальних програм є динамічним і орієнтованим на забезпечення максимальної ефективності навчання в умовах постійних змін, спричинених воєнним станом.

Інтеграція студентів-переселенців у закладах освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є важливим процесом, який вимагає особливого підходу для забезпечення успішної адаптації студентів, які були змушені залишити свої рідні регіони через військові дії.

Першим кроком є створення спеціальних адаптаційних програм для студентів-переселенців, які враховують їхні потреби та обставини. Це може включати психологічну підтримку, консультації щодо адаптації до нових умов навчання та соціальної інтеграції в новому середовищі. Заклади освіти також забезпечують інформування студентів про всі доступні ресурси, зокрема щодо житлових і фінансових питань, а також можливості участі в програмах допомоги [17].

Важливою складовою інтеграції є надання студентам-переселенцям доступу до навчальних матеріалів, стипендій та інших форм підтримки. У разі потреби можуть бути організовані тимчасові форми навчання, зокрема

дистанційні курси або лекції, що дають можливість навчатись навіть при відсутності стабільного доступу до освітніх установ.

Також для підтримки їхньої спортивної підготовки організовуються спеціальні тренування, спортивні заходи або інтеграційні заняття, які допомагають студентам не лише зберігати фізичну активність, а й спільно долати стрес від пережитих труднощів. Це дає можливість зберегти їхню фізичну форму і включити в колектив, створюючи умови для ефективної адаптації до нових умов навчання.

Підтримка спортивної підготовки у закладах освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є важливим аспектом, що дозволяє студентам зберігати фізичну форму та продовжувати спортивну діяльність навіть у складних умовах. Це вимагає адаптації освітнього процесу до нових реалій і забезпечення максимальної безпеки для студентів та тренерів [38].

Участь у спортивних змаганнях продовжується, хоча і в обмеженому форматі. Студенти беруть участь у національних та міжнародних змаганнях, якщо це можливо та безпечно. Заклади освіти співпрацюють з організаторами спортивних подій, щоб забезпечити участь своїх студентів в онлайн або змішаних змаганнях, де фізичні вимоги можуть бути адаптовані до поточних обставин.

Крім того, важливим аспектом є мотивація студентів. Для цього проводяться різноманітні спортивні заходи, челенджі, групові тренування та інші активності, які сприяють збереженню зацікавленості в заняттях спортом. Важливою частиною є також підтримка психологічного стану студентів, які можуть переживати стрес через війну, тому організовуються тренінги з управління стресом і методи релаксації, які допомагають підтримати не тільки фізичну, а й психічну рівновагу [24].

Загалом, підтримка спортивної підготовки в умовах воєнного стану вимагає креативності, гнучкості та тісної співпраці між студентами, викладачами та адміністрацією закладів освіти, щоб забезпечити умови для фізичного розвитку та збереження спортивної форми навіть у таких складних умовах.

Співпраця з міжнародними партнерами у закладах освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є важливим аспектом, який допомагає забезпечити стабільність освітнього процесу, підтримку спортивної підготовки та доступ до необхідних ресурсів. У цих умовах така співпраця має особливе значення, адже вона дозволяє закладам освіти адаптуватися до складних умов і продовжувати свою діяльність, незважаючи на обмеження, пов'язані з війною.

Одним з основних напрямків співпраці є отримання гуманітарної допомоги, що включає надання навчальних матеріалів, спортивного обладнання та інших необхідних ресурсів. Міжнародні партнери можуть постачати спеціалізоване обладнання для тренувань, спортивного інвентарю, медикаментів для надання першої допомоги під час тренувань та змагань. Це сприяє збереженню рівня підготовки студентів та розвитку інфраструктури закладів освіти [17].

Крім того, активно розвиваються програми академічного обміну та співпраці з міжнародними навчальними закладами. Такі програми дозволяють студентам та викладачам брати участь у семінарах, тренінгах та курсах, що проводяться за кордоном або онлайн, навіть під час воєнного стану. Це дає можливість студентам розширювати свої знання, здобувати нові навички та підтримувати рівень освіти, не зважаючи на обмеження в країні.

Співпраця також включає участь у міжнародних спортивних змаганнях, навіть якщо вони проводяться в онлайн-форматі або у вигляді змішаних заходів, де фізичні навантаження можна адаптувати до нових умов. Міжнародні федерації та спортивні організації підтримують українських спортсменів, допомагаючи організувати тренування, змагання, а також створюють можливості для участі в міжнародних спортивних подіях.

Важливим аспектом є підтримка психологічної стабільності студентів і викладачів через міжнародні програми підтримки, що включають психоемоційну допомогу, тренінги з управління стресом та інші заходи, спрямовані на покращення психологічного здоров'я під час війни [43].

Загалом, співпраця з міжнародними партнерами в умовах воєнного стану сприяє збереженню якості освіти та спорту, підтримці морального духу студентів і викладачів, а також забезпечує стабільність навчального процесу в складних умовах війни.

1.3. Концептуальні основи проєктування освітнього середовища закладів освіти сфери фізичної культури і спорту

Проєктування освітнього середовища закладів освіти сфери фізичної культури і спорту є комплексним процесом, який включає в себе розробку і впровадження таких умов навчання, що сприяють фізичному, інтелектуальному і соціальному розвитку студентів, а також забезпечують безпеку і ефективність освітнього процесу. Це процес, який має враховувати як традиційні потреби фізичної культури та спорту, так і новітні технології та підходи до навчання [2].

Першим етапом є проєктування інфраструктури. Створення відповідних спортивних та навчальних приміщень є основою освітнього середовища. Це включає проєктування спортивних, навчальних, адміністративних та допоміжних приміщень, які повинні відповідати стандартам безпеки, зручності та доступності. Процес проєктування інфраструктури передбачає кілька етапів, кожен з яких є важливим для створення оптимальних умов для фізичного та інтелектуального розвитку студентів.

Першим кроком є визначення потреб закладу в просторі для різних видів діяльності, таких як теоретичні заняття, практичні тренування, спортивні змагання та відпочинок. Спортивна інфраструктура повинна включати тренажерні зали, спортивні майданчики, зали для боротьби, волейболу, баскетболу, футболу, плавання тощо. Важливо також враховувати розмір та специфіку спортивних приміщень, які повинні відповідати стандартам для проведення навчальних тренувань і змагань [4].

Особлива увага приділяється проєктуванню спеціалізованих приміщень для відновлення та реабілітації студентів, таких як масажні кабінети, сауни,

тренажери для реабілітації після травм. Для забезпечення безпеки учасників навчального процесу важливим є створення спеціальних зон для евакуації та укриттів (бомбосховищ), якщо це передбачено умовами воєнного стану. Інфраструктура повинна також включати медичні пункти для надання першої допомоги в разі травм або нездужань.

Другим етапом є проектування навчальних та адміністративних приміщень. Заклади освіти повинні мати зручні та функціональні аудиторії для теоретичних дисциплін, бібліотеки, кабінети для проведення практичних занять з використанням сучасних технологій (комп'ютери, проєктора, інтерактивні дошки). Адміністративні приміщення, такі як кабінети для викладачів, директорів, а також організаційні приміщення для студентів, також повинні бути зручними та адаптованими до потреб навчального процесу [42].

Додатково важливо проєктувати інфраструктуру для відпочинку та соціалізації студентів, включаючи їдальні, зони відпочинку, кімнати для групових занять, переговорні кімнати, а також просторі холі та коридори, де студенти можуть спілкуватися та взаємодіяти поза навчанням.

Для забезпечення доступності та інклюзивності освітнього середовища, проектування повинно враховувати потреби студентів з інвалідністю. Для цього необхідно створювати безбар'єрні зони, пандуси, ліфти та спеціально обладнані туалети, щоб усі студенти мали рівні можливості для навчання та участі в спортивних заходах [13].

Окрім цього, важливим аспектом проектування є забезпечення енергоефективності та екологічної сталості будівель. Використання енергоощадних матеріалів, систем вентиляції та опалення, сонячних панелей, а також природних ресурсів для обігріву та освітлення дозволяє зменшити витрати на утримання закладу та зробити навчальний процес більш стійким до зовнішніх факторів.

Забезпечення доступу до сучасних технологій в освітньому середовищі закладів освіти сфери фізичної культури і спорту є важливим аспектом, який дозволяє вдосконалювати процес навчання та тренувань, підвищувати

ефективність педагогічної діяльності і спортивних досягнень студентів. Процес забезпечення доступу до таких технологій включає кілька ключових напрямів.

Перш за все, важливим є впровадження цифрових платформ для організації навчання. Це може бути використання систем управління навчанням (LMS), таких як Moodle, Google Classroom, або інші онлайн-ресурси, які дають можливість студентам і викладачам ефективно взаємодіяти, обмінюватися матеріалами, проводити тестування та оцінювання результатів. За допомогою таких платформ студенти можуть отримувати завдання, доступ до лекційних матеріалів, а також відвідувати онлайн-курси, що дозволяє поєднувати теоретичне навчання з практичним [27].

Другим напрямом є інтеграція інноваційних технологій у практичний тренувальний процес. Для цього використовуються спеціалізовані додатки та пристрої, які дозволяють контролювати фізичну активність студентів, наприклад, фітнес-трекери, мобільні додатки для занять спортом, віртуальні тренажери та симулятори, а також пристрої для моніторингу фізичних показників (пульс, витрати енергії, інтенсивність тренувань). Такі технології допомагають не лише в оцінці фізичної підготовленості, а й у створенні персоналізованих тренувальних програм.

Для вдосконалення процесу навчання та підвищення залученості студентів використовуються інтерактивні технології, такі як інтерактивні дошки, проєктора, які дозволяють викладачам наочно демонструвати теоретичні матеріали, відеоуроки, тактики та стратегії спортивних змагань. Це дає можливість створювати більш динамічне і цікаве навчальне середовище, де студенти можуть активно взаємодіяти з матеріалом [1].

Важливим кроком є забезпечення доступу до високоякісного відео- та аудіообладнання для проведення онлайн-занять і тренувань. Викладачі можуть записувати відеоуроки, проводити відеоконференції, демонструвати спортивні вправи чи техніки на спеціалізованих платформах для вивчення і тренувань. Студенти мають можливість переглядати записи, отримувати детальні пояснення і повторювати вправи.

Також важливою частиною є використання технологій для відновлення та реабілітації студентів. Це можуть бути спеціалізовані програмні продукти, які допомагають у реабілітації після травм, моніторингу прогресу під час відновлення, а також тренажери, які дозволяють зберігати фізичну активність навіть під час реабілітаційного періоду.

Процес забезпечення доступу до сучасних технологій також включає навчання викладачів і студентів. Заклади освіти проводять тренінги та семінари для підвищення рівня цифрової грамотності серед викладачів, що дозволяє їм ефективно використовувати сучасні інструменти для організації навчального процесу. Також студенти отримують підтримку та інструкції щодо використання технологій для самонавчання та тренувань [2].

Окрім цього, важливим елементом є забезпечення доступу до інтернету та високоякісних комп'ютерних технічних засобів для здійснення навчального процесу. У закладах освіти повинні бути оснащені комп'ютерні класи, мультимедійне обладнання та інтернет-зв'язок, що дозволяє студентам і викладачам безперешкодно взаємодіяти онлайн та здійснювати навчання в будь-який час.

Забезпечення доступу до сучасних технологій в освітньому середовищі закладів освіти сфери фізичної культури і спорту є важливою складовою розвитку цієї сфери. Це дозволяє покращити якість навчання, підвищити рівень фізичної підготовки студентів, а також адаптувати навчальний процес до змінних умов, зокрема в умовах воєнного стану чи пандемії

Організація безпеки учасників навчального процесу є важливим аспектом, що забезпечує належні умови для здоров'я і безпеки студентів, викладачів та інших учасників. Даний процес організації охоплює кілька ключових напрямків, що дозволяють уникнути ризиків і забезпечити захист учасників освітнього процесу [26].

Одним з основних етапів є забезпечення фізичної безпеки учасників під час занять. Це включає створення безпечних умов для проведення практичних занять, тренувань та змагань. Важливо, щоб спортивні майданчики, зали,

тренажерні зали та інші приміщення відповідали встановленим нормам безпеки, мали необхідне обладнання, яке перевіряється і підтримується в належному стані. Під час тренувань важливо контролювати правильність виконання вправ, щоб уникнути травм, а також забезпечити доступ до медичної допомоги у разі необхідності.

Особлива увага приділяється безпеці під час проведення занять на відкритому повітрі, що часто є важливим елементом навчального процесу в сфері фізичної культури і спорту. У таких умовах необхідно враховувати погодні умови, забезпечення учасників відповідним одягом та взуттям, а також контролювати рівень фізичних навантажень, щоб не перевантажувати організм студентів. В умовах воєнного стану, коли можуть бути певні загрози, важливо враховувати також можливі евакуаційні маршрути і засоби укриття [4].

Іншим важливим аспектом є інформаційна та психологічна безпека учасників. Викладачі та адміністрація закладів освіти повинні регулярно проводити інструктажі з безпеки, навчати студентів, як правильно діяти у разі надзвичайних ситуацій, таких як повітряна тривога чи інші загрози. В умовах воєнного стану необхідно мати чітко визначену процедуру евакуації та укриття для учасників навчального процесу.

Для забезпечення безпеки також важливим є наявність системи моніторингу фізичного стану студентів, особливо під час фізичних навантажень. Використання різних технологій, таких як фітнес-трекери або мобільні додатки для моніторингу фізичної активності, дозволяє здійснювати контроль за рівнем навантажень і попереджати травмування або перевтомлення [1].

Важливим елементом є організація медичного супроводу навчального процесу. У закладах освіти повинні бути наявні необхідні медичні засоби, а також доступ до медичних працівників, які можуть оперативно надати допомогу у разі необхідності. Крім того, перед початком фізичних занять проводиться медичний огляд студентів для виявлення протипоказань до фізичних навантажень.

В умовах воєнного стану, крім традиційних заходів безпеки, важливо також враховувати специфіку ситуації, що може включати часті повітряні тривоги, ризики обстрілів та інші небезпеки. Для цього заклади освіти організовують тренування з безпеки, підготовку до швидкої евакуації, а також облаштовують укриття або бомбосховища, де студенти та викладачі можуть сховатися в разі необхідності [10].

Усі ці заходи дозволяють забезпечити безпеку учасників навчального процесу, зберегти їхнє здоров'я та життєдіяльність, а також створити умови для ефективного і безпечного навчання в сфері фізичної культури і спорту, навіть в умовах складних ситуацій, таких як воєнний стан.

Одним з важливих аспектів проєктування освітнього середовища є підтримка психоемоційного стану студентів. У закладах освіти організовуються простори для відпочинку та релаксації, де студенти можуть відновити свої сили після інтенсивних тренувань та навчальних навантажень. Також підтримка психологів та соціальних працівників є важливою частиною освітнього середовища, щоб зберегти емоційне здоров'я студентів, особливо в умовах стресу, пов'язаного з війною [39].

Організація простору для міжособистісних взаємодій є важливою складовою навчального процесу. Це включає в себе створення таких умов, які сприяють ефективній взаємодії між студентами, викладачами, тренерами та іншими учасниками освітнього процесу, а також розвитку командної роботи, соціальних навичок та психологічного комфорту.

Першим етапом є планування фізичного простору. У закладах освіти сфери фізичної культури і спорту мають бути зони для групових занять, тренувань та спортивних ігор. Це можуть бути спеціалізовані спортивні зали, майданчики для командних видів спорту, а також відкриті спортивні території, де студенти можуть працювати в групах або парах. Окрім цього, необхідно забезпечити наявність зон для відпочинку, де учасники можуть спілкуватися між заняттями, обмінюватися думками та ідеями.

Організація навчального процесу також повинна включати інтерактивні методи навчання, що стимулюють міжособистісні взаємодії. Використання командних вправ, спортивних змагань і тренувальних програм, де студенти мають працювати разом, дозволяє сприяти розвитку навичок співпраці та взаємопідтримки. У таких умовах студенти не лише навчаються фізичним навичкам, але й покращують свою здатність до ефективної комунікації та взаємодії в команді [42].

Важливим аспектом є забезпечення зручного і доступного спілкування між викладачами та студентами. Для цього можуть використовуватися цифрові платформи, де студенти можуть ставити питання, отримувати консультації, обговорювати навчальні теми та вирішувати проблеми. Такі платформи допомагають створити середовище, де взаємодія не обмежується тільки фізичними заняттями, але й продовжується в онлайн-просторі.

Простір для міжособистісних взаємодій також повинен включати елементи психологічного комфорту. Важливо створити атмосферу довіри та підтримки, де студенти можуть вільно висловлювати свої думки, ділитися досвідом та отримувати допомогу від викладачів і одногрупників. Це може включати регулярні психологічні консультації, групові обговорення та тренінги, що сприяють розвитку соціальних навичок і емоційного інтелекту [2].

Крім того, в умовах воєнного стану організація простору для міжособистісних взаємодій повинна враховувати безпеку учасників освітнього процесу. У разі необхідності облаштовуються укриття або бомбосховища, де студенти та викладачі можуть знаходитися в разі тривоги, але навіть у таких умовах важливо забезпечити можливість комунікації та взаємодії між учасниками.

Проектування освітнього середовища закладів освіти сфери фізичної культури і спорту передбачає забезпечення інтеграції всіх цих аспектів, щоб створити максимально сприятливі умови для навчання, розвитку фізичних навичок, соціалізації та психологічного благополуччя студентів [4].

1.4. Нормативно-правові вимоги до освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного часу

В умовах воєнного часу освітній процес у закладах освіти регулюється спеціальними нормативно-правовими актами, які враховують безпекові, організаційні та педагогічні аспекти.

Закон України "Про освіту" містить низку загальних положень, які застосовуються до освітнього процесу навіть в умовах воєнного часу. Хоча в законі немає детальних норм, які б стосувалися виключно воєнного стану, він встановлює загальні принципи, які адаптуються до таких умов. Гарантується право кожного на доступну і якісну освіту, навіть в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема під час воєнного стану. Держава зобов'язана забезпечити безперервність освіти, враховуючи всі можливі форми навчання (очну, дистанційну, змішану). Встановлюється відповідальність закладів освіти за створення безпечних умов для навчання та праці. У воєнний час це може включати облаштування укриттів, проведення навчань з евакуації та дотримання безпекових заходів [10].

Закон передбачає різні форми навчання, такі як інституційна (очна, дистанційна, вечірня) та індивідуальна (екстернат, сімейна освіта). У період воєнного стану дистанційна форма може стати основною для забезпечення безпеки. Забезпечується автономія закладів освіти в організації освітнього процесу, що дозволяє адаптувати навчальні плани та методи викладання до умов воєнного часу. Заклади освіти можуть приймати власні рішення щодо формату навчання, враховуючи безпекову ситуацію. Заклади освіти мають право розробляти власні освітні програми або адаптувати наявні, враховуючи особливості ситуації, зокрема в умовах воєнного стану.

Забезпечується право учасників освітнього процесу на отримання психологічної допомоги. В умовах воєнного стану це може включати спеціальні програми підтримки для учнів і вчителів. Забезпечується можливість продовжити навчання для учнів з окупованих територій через дистанційні форми або індивідуальні освітні траєкторії [9].

Закон "Про освіту" в загальних рисах визначає основи, які мають бути дотримані незалежно від ситуації, а специфічні норми для воєнного часу деталізуються в інших нормативних актах і підзаконних актах.

Постанови Кабінету Міністрів України встановлюють конкретні вимоги до організації освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного часу. Основні положення таких постанов охоплюють організацію дистанційного навчання, визначаючи порядок переходу на дистанційне або змішане навчання для забезпечення безпеки учнів і педагогічного персоналу, а також встановлюють вимоги до використання цифрових платформ, навчальних матеріалів та оцінювання. Вони передбачають заходи щодо облаштування укриттів у закладах освіти, організації навчань з евакуації, а також створення умов для безпечного перебування учнів і працівників у закладі.

Постанови зобов'язують заклади освіти адаптувати навчальні плани та розклади занять до умов воєнного часу, включаючи можливість навчання за індивідуальними планами. Встановлюється порядок прийому дітей з тимчасово окупованих територій та зон бойових дій до закладів освіти, надання їм можливості продовжити навчання в дистанційній формі або за індивідуальними планами [26].

Постанови передбачають створення умов для надання психологічної допомоги учням та працівникам закладів освіти, включаючи роботу шкільних психологів та залучення інших фахівців. Встановлюються особливі умови для проведення атестації, оцінювання та переведення учнів на наступний рік навчання, можуть передбачатися спрощені процедури або індивідуальні підходи залежно від обставин. Вимоги щодо підготовки педагогічного персоналу охоплюють підготовку вчителів до роботи в умовах воєнного часу, зокрема щодо використання цифрових технологій, надання першої допомоги та психологічної підтримки.

Накази Міністерства освіти і науки України (МОН) встановлюють низку вимог до організації освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного часу. Основні з них включають організацію дистанційного та змішаного

навчання, регламентуючи перехід на дистанційне або змішане навчання, визначаючи порядок проведення занять, використання цифрових інструментів та платформ, а також забезпечення доступу учнів до навчальних матеріалів.

Встановлюються особливі умови для проведення поточного оцінювання, підсумкової атестації та державної підсумкової атестації. Можуть бути передбачені спрощені або адаптовані процедури оцінювання залежно від обставин. Накази дозволяють розробляти індивідуальні навчальні плани для учнів, які перебувають у зоні бойових дій, тимчасово окупованих територіях або за кордоном, щоб забезпечити можливість продовження освіти [11].

Вимоги щодо надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу включають організацію консультацій для учнів, батьків та педагогів, а також залучення фахівців з психологічної допомоги.

Накази зобов'язують заклади освіти забезпечувати безпеку учнів та персоналу, включаючи облаштування укриттів, проведення навчань з евакуації та розробку планів дій у надзвичайних ситуаціях.

Особлива увага приділяється забезпеченню освітніх потреб дітей з інвалідністю або особливими освітніми потребами, зокрема шляхом надання спеціальних ресурсів і підтримки. Накази передбачають проведення тренінгів та підвищення кваліфікації педагогів для роботи в умовах воєнного часу, зокрема щодо використання нових технологій та методик дистанційного навчання. Визначається порядок надання учням доступу до необхідних навчальних матеріалів, включаючи цифрові ресурси та друковані підручники, адаптовані до умов воєнного часу [19].

Рекомендації та роз'яснення Міністерства освіти і науки України (МОН) щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного часу визначають ряд вимог і заходів, спрямованих на адаптацію навчання до специфічних умов війни.

МОН рекомендує закладам освіти активно використовувати дистанційні технології для забезпечення безперервності навчання, включаючи використання онлайн-платформ для проведення уроків, перевірки знань і забезпечення доступу учнів до навчальних матеріалів через інтернет. У зв'язку з обмеженнями та

нестабільними умовами воєнного часу МОН рекомендує запроваджувати гнучкі графіки навчання, що може включати адаптацію розкладів, зміну форматів занять або перехід на змішане навчання для забезпечення балансу між очним і дистанційним навчанням [14].

МОН також звертає увагу на важливість психологічної підтримки учасників освітнього процесу, вказуючи на необхідність організації консультацій для учнів та їхніх батьків, створення умов для роботи психологів у закладах освіти і підтримку педагогічних працівників для зменшення стресу в умовах війни.

Важливим аспектом є забезпечення безпеки учнів і педагогічного персоналу під час навчального процесу, що включає розробку планів евакуації, забезпечення укриттів на території навчальних закладів і навчання учнів та працівників правилам безпеки у надзвичайних ситуаціях [38].

МОН рекомендує адаптувати освітні програми з урахуванням реалій воєнного часу, зокрема можливе скорочення обсягу навчального матеріалу та перенесення акценту на ключові дисципліни, а також надання учням можливості для індивідуальних траєкторій навчання у разі необхідності. Рекомендації зосереджуються на забезпеченні освіти для дітей з інвалідністю та особливими освітніми потребами, зокрема шляхом надання спеціальних ресурсів і допомоги таким учням, включаючи організацію індивідуальних навчальних планів та адаптацію методів навчання. МОН наголошує на необхідності забезпечення доступу учнів до навчальних матеріалів у цифровому форматі через онлайн-платформи, електронні підручники та інші ресурси, щоб забезпечити їх навчання навіть за відсутності паперових матеріалів.

Рекомендації передбачають гнучкість в оцінюванні учнів, зокрема можливість використання альтернативних форм оцінювання, таких як проєкти, самооцінка, дистанційне тестування у разі неможливості проведення традиційних іспитів.

Місцеві нормативні акти, які регулюють освітній процес в умовах воєнного часу, адаптують загальні вимоги до специфічних умов конкретних територій або

областей. Зазвичай такі акти враховують специфіку місцевої ситуації, зокрема безпекову, економічну та соціальну ситуацію [26].

Місцеві органи управління освітою можуть визначати конкретні форми навчання для навчальних закладів на підвідомчій території. Наприклад, вони можуть вводити змішане або дистанційне навчання, визначати правила для забезпечення доступу учнів до цифрових ресурсів або організовувати індивідуальні траєкторії навчання для учнів, які проживають у зонах бойових дій або на тимчасово окупованих територіях.

У місцевих нормативних актах можуть бути конкретизовані заходи щодо забезпечення безпеки учнів та працівників закладів освіти в умовах воєнного часу, зокрема вимоги щодо облаштування укриттів, створення планів евакуації, організації чергувань у закладах освіти та надання вказівок щодо проведення тренувань у разі надзвичайних ситуацій.

Органи управління освітою можуть визначати порядок надання доступу до навчальних матеріалів, зокрема в умовах обмеженого доступу до підручників або інших паперових ресурсів. Це може включати розвиток цифрових ресурсів або адаптацію навчальних програм для використання онлайн-ресурсів [10].

Нормативні акти місцевого значення можуть передбачати заходи з надання психологічної допомоги учням і педагогам, зокрема організацію консультацій або створення спеціальних служб для підтримки емоційного стану учасників освітнього процесу в умовах війни.

Органи управління освітою можуть встановлювати процедури для розробки індивідуальних навчальних планів для учнів, які не можуть відвідувати навчальні заклади через переміщення, відсутність доступу до освіти або перебування в небезпечних зонах.

Акти місцевого значення можуть передбачати спеціальні заходи для забезпечення освіти дітей з інвалідністю та особливими освітніми потребами, зокрема надання допомоги у вигляді спеціальних ресурсів або індивідуальних програм навчання [19].

В умовах воєнного часу місцеві органи можуть визначати особливості проведення атестації, оцінювання та переведення учнів на наступний рік навчання, зокрема в разі неможливості проведення традиційних іспитів або інших форм оцінювання через відсутність нормальних умов навчання.

Міжнародні норми та стандарти в сфері освіти, що регулюють освітній процес у період воєнного стану, зокрема враховують права людини, зокрема права дітей на освіту в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема війни. Основні вимоги до освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного часу, передбачені міжнародними документами [16].

Відповідно до Конвенції про права дитини (1989), кожна дитина має право на освіту, і це право не може бути скасовано навіть у умовах війни або надзвичайних ситуацій. Навчання має бути безпечним і доступним для всіх дітей, незалежно від їхнього місця перебування чи соціального статусу. ООН підкреслює важливість підтримки безперервного освітнього процесу під час кризових ситуацій, таких як війна.

Міжнародні норми, зокрема статті Генеральної асамблеї ООН та ЮНЕСКО, визначають, що в умовах війни необхідно створювати безпечні умови для навчання, включаючи облаштування укриттів і евакуаційних планів у навчальних закладах. Важливо забезпечити фізичну безпеку дітей, вчителів і інших учасників освітнього процесу.

Доступ до освіти в умовах переміщення: Міжнародні організації, такі як ЮНІСЕФ та ООН, заохочують держави надавати освіту внутрішньо переміщеним особам і дітям, які постраждали від бойових дій. Це включає організацію дистанційного або мобільного навчання для тих, хто не може отримувати традиційну освіту через переміщення або безпеку.

Таким чином, узагальнюючи результати аналізу науково-методичної літератури, нами були виділені ключові аспекти проєктування освітнього середовища ЗВО фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану (табл. 1).

Таблиця 1

**Ключові аспекти проєктування освітнього середовища ЗВО фізичної
культури і спорту в умовах воєнного стану**

№	Напрямок аналізу	Ключові характеристики
1	Особливості проєктування освітнього середовища в умовах воєнного стану	- Необхідність адаптації до нестабільних умов (безпека, мобільність, автономність) - Переорієнтація на дистанційні та змішані формати - Посилена роль цифрових технологій та гнучких моделей навчання - Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу
2	Характеристика функціонування закладів освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану	- Часткове призупинення або модифікація навчального процесу - Перенесення практичних занять у дистанційний формат (відеотренування, симуляції) - Проблеми доступу до ресурсів (спортзали, інвентар) - Активна участь закладів у волонтерських, реабілітаційних і патріотичних ініціативах
3	Концептуальні основи проєктування освітнього середовища ЗВО фізичної культури і спорту	- Принципи: гнучкість, варіативність, людиноцентризм, безперервність освіти - Використання інтегрованих освітньо-цифрових середовищ - Забезпечення психоемоційної стійкості студентів - Формування готовності до дій у надзвичайних ситуаціях

Висновки до першого розділу

Проектування освітнього середовища в умовах воєнного стану є складним і багатограним процесом, що вимагає інтеграції різноманітних аспектів безпеки, психологічної підтримки, адаптивності та технологічного забезпечення. Основними концептуальними елементами є забезпечення фізичної та психологічної безпеки, гнучкість навчальних процесів, використання сучасних технологій, інклюзивність, соціальна адаптація та підтримка вчителів.

На основі ґрунтовного аналізу науково-методичної літератури були виділені ключові теоретичні та методичні підходи до проектування освітнього середовища закладів вищої освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану. Встановлено, що актуальні умови потребують створення адаптивного, безпечного та цифрово орієнтованого освітнього простору, який би забезпечував не лише безперервність професійної підготовки, а й психологічну стійкість учасників освітнього процесу.

Проаналізовано особливості організації освітнього процесу у кризових умовах, зокрема застосування змішаних форматів навчання, використання онлайн-платформ, необхідність оперативного реагування на зміну безпекової ситуації.

Концептуальні основи проектування освітнього середовища визначено на основі принципів гнучкості, доступності, інтеграції цифрових технологій, орієнтації на людину та формування готовності діяти в умовах невизначеності. Також систематизовано нормативно-правові документи, що регламентують організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Таким чином, результати розділу створюють методологічну основу для формування практичної моделі освітнього середовища, адаптованого до потреб сучасного ЗВО сфери фізичної культури і спорту.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Для розв'язання поставлених завдань дослідження в роботі був використаний комплекс дослідницьких методів:

6. Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури.
7. Моделювання.
8. Спостереження.
9. Опитування.
10. Методи математичної статистики.

2.1.1. Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури

Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури – це теоретичні методи, які дозволяють вивчити, осмислити та систематизувати наукові джерела, що стосуються організації освітнього середовища у закладах вищої освіти, зокрема у сфері фізичної культури і спорту.

У процесі дослідження ці методи були застосовані для виокремлення провідних ідей та підходів до побудови ефективного освітнього середовища в сучасних умовах, а також для формування теоретико-методологічної бази дослідження. Аналіз наукових праць дозволив виявити ефективні засоби проектування, які можуть бути застосовані у закладах вищої освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах нестабільної суспільно-політичної ситуації.

2.1.2. Моделювання

Моделювання – це метод наукового дослідження, який полягає у створенні умовної системи, що відображає сутнісні характеристики досліджуваного об'єкта. У цій роботі моделювання було використано для побудови структурно-функціональної моделі освітнього середовища закладу вищої освіти

фізкультурного профілю в умовах воєнного стану. Модель враховує такі чинники, як безпека, цифрова доступність, адаптивність до змішаних форм навчання, а також підтримка фізичної активності здобувачів освіти.

2.1.3. Спостереження

Спостереження як метод дослідження полягає у цілеспрямованому та систематичному вивченні явищ у природному освітньому середовищі без активного втручання дослідника. У межах цього дослідження спостереження використовувалося для аналізу організації освітнього процесу в умовах змішаного та дистанційного навчання, зокрема з метою оцінки рівня залучення студентів до навчання, використання цифрових інструментів та дотримання режиму фізичної активності.

2.1.4. Опитування

Опитування – це метод збору емпіричної інформації шляхом анкетування або інтерв'ювання учасників освітнього процесу. У дослідженні опитування (анкетування) здійснювалося за допомогою Google Форми. Опитування було спрямоване на самооцінку респондентами свого фізичного стану, працездатності, ментального здоров'я, а також визначення впливу цих чинників на результати навчання. Крім того, у ньому було виявлено основні труднощі, що негативно впливають на якість і продуктивність освітнього середовища. Застосування даного методу дозволило зібрати як кількісні, так і якісні дані щодо бачення студентами ключових елементів ефективного освітнього середовища, здатного мінімізувати негативний вплив сучасних викликів і сприяти якісному навчанню в умовах воєнного стану.

2.1.5. Методи математичної статистики

У дослідженні було застосовано методи описової статистики для обробки та візуалізації результатів опитування. Зокрема, використовувалося обчислення відсоткового співвідношення відповідей респондентів із подальшим поданням даних у вигляді графіків (стовпчикових, кругових тощо). Такий підхід дав змогу

наочно відобразити ставлення здобувачів освіти та викладачів до організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, визначити рівень їхньої задоволеності, навчальної мотивації та фізичної активності в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

2.2 Організація дослідження

Дослідження за темою дипломної роботи проводилося в період з 07.11.2024 по 25.04.2025. Всього у дослідженнях взяло участь 10 студентів 4 курсу Факультету спорту та менеджменту, кафедри силових видів спорту єдиноборства, групи 42-ЄС2, Національного університету фізичного виховання і спорту України спеціальності фізична культура.

Методологічну та науково-теоретичну основу дипломної роботи склали форми, засоби і методи удосконалення процесу проєктування освітнього середовища закладу вищої освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

Методологія дослідження по темі дипломної роботи на першому етапі виконання (07.11.-19.12.2024) знаходилася шляхом теоретичного аналізу та узагальнення доступної літератури, конкретизувалися поставлена проблема і методичні підходи до її вирішення, формулювалася робоча гіпотеза та основні завдання дослідження.

На другому етапі (16.01.-21.02.2025) було організовано і проведено анкетування за допомогою гугл-форми. Формулювалися висновки, розроблялися практичні рекомендації, проводилося технічне оформлення дипломної роботи.

На третьому етапі (28.02.-25.04.2025) проаналізовано та узагальнено результати анкетування сформульовані основні положення і висновки, здійснено оформлення бакалаврської роботи.

РОЗДІЛ 3

ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Розробка моделі освітнього середовища із використанням цифрових технологій у ЗВО фізичної культури і спорту в умовах кризової ситуації

Проектування освітнього середовища в закладах вищої освіти фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є складним і багаторівневим процесом, що вимагає гнучкого поєднання педагогічних, психологічних, інформаційних, матеріально-технічних і безпекових аспектів. Воєнний стан створює нові виклики, пов'язані з фізичною безпекою учасників освітнього процесу, стабільністю комунікацій, необхідністю дистанційного чи змішаного навчання, а також підтримкою психоемоційного стану студентів і викладачів.

Процес проектування освітнього середовища ЗВО фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану включає кілька ключових етапів, які представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Процес проектування освітнього середовища ЗВО фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану

Етап	Зміст етапу	Особливості в умовах воєнного стану
Аналіз потреб та умов функціонування	Вивчення реального стану освітнього процесу, ресурсного забезпечення, безпекової ситуації	Врахування нестабільності графіка, перебоїв електропостачання, нестабільності Інтернет зв'язку, обмеженого доступу до інфраструктури
Визначення цілей і пріоритетів	Формування стратегічних цілей, адаптованих до умов кризи	Безперервність навчання, збереження якості фахової підготовки, дистанційна адаптація з урахуванням практичних компонентів

Інтеграція цифрових технологій та платформ	Використання цифрових технологій для забезпечення навчального процесу	Відеотренування, Moodle, Zoom, віртуальні тренажери, симуляції, підтримка цифрової грамотності
Створення безпечного й адаптивного фізичного середовища	Забезпечення простору для навчання з урахуванням безпеки	Організація занять у захищених локаціях, укриттях; гнучке планування занять
Психолого-педагогічна підтримка	Забезпечення емоційного та психологічного благополуччя учасників процесу	Психологічне консультування, кризова підтримка, розвиток емоційної стійкості, залучення фахівців
Оцінювання ефективності та адаптація	Аналіз результатів, отримання зворотного зв'язку, коригування підходів	Постійний моніторинг ситуації, залучення студентів до вдосконалення освітнього середовища

Нами була розроблена модель функціонування інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану.

Мета моделі: організація освітнього процесу в закладах вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю в умовах воєнного стану шляхом створення адаптивного, безпечного, технологічно оснащеного інформаційно-освітнього середовища.

Завдання:

1. Забезпечення безперервності та якості освітнього процесу шляхом адаптації навчальних програм до умов дистанційного та змішаного навчання.
2. Підвищення рівня фізичної, психологічної та інформаційної безпеки здобувачів освіти та викладачів у кризових умовах.
3. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес (платформи, сервіси, електронні ресурси).
4. Збереження спортивної підготовки в умовах обмеженого доступу до матеріальної бази.

Перше завдання полягає у забезпеченні безперервності та якості освітнього процесу через адаптацію навчальних програм до умов дистанційного та змішаного навчання, що дозволяє підтримувати освітній рівень незалежно від зовнішніх обставин.

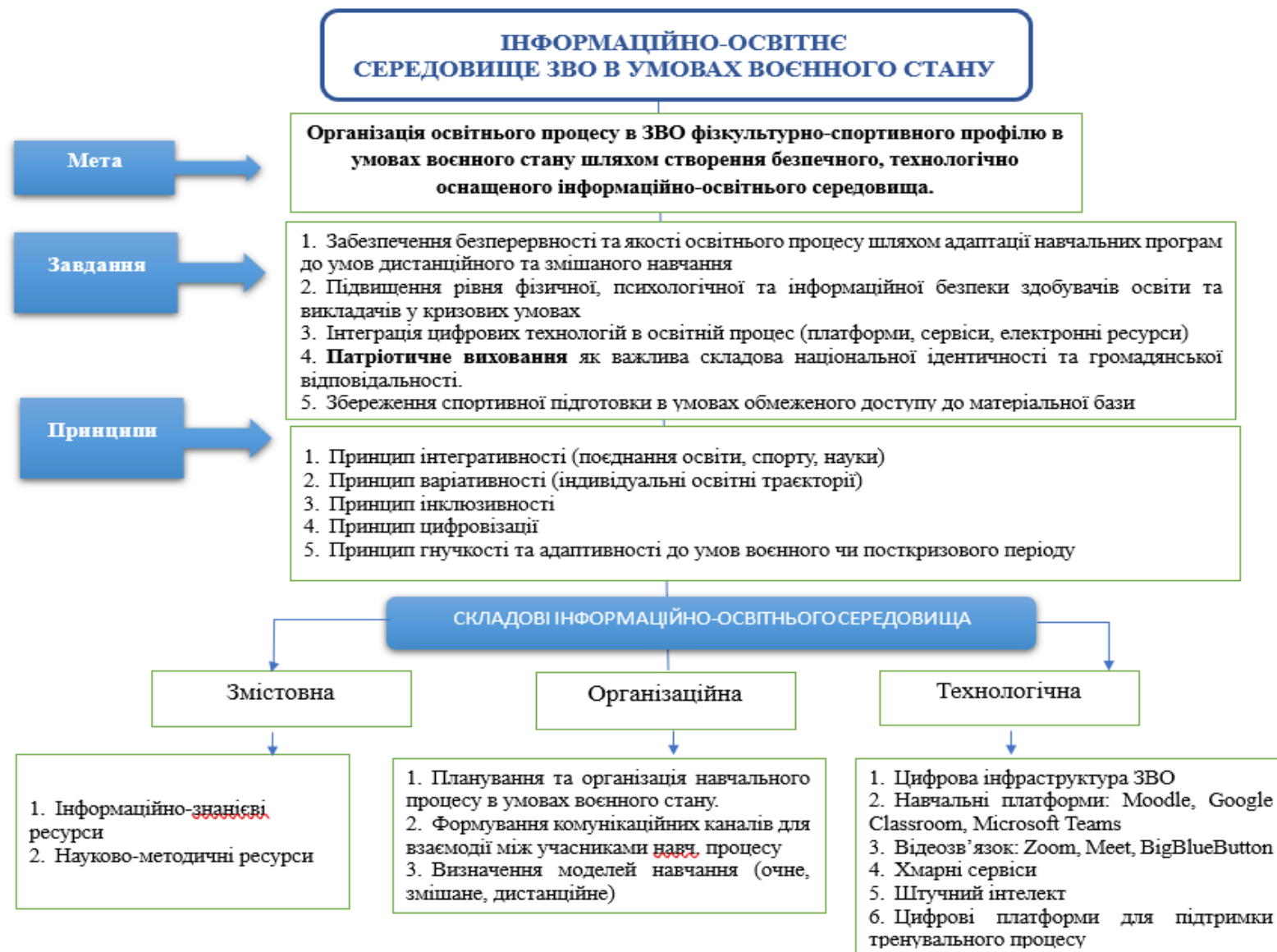

Рис. 3.1. Модель функціонування інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану

Друге завдання спрямоване на підвищення рівня фізичної, психологічної та інформаційної безпеки як здобувачів освіти, так і викладачів у кризових ситуаціях, що є критично важливим для збереження здоров'я та психоемоційного стану учасників освітнього процесу. Третє завдання передбачає інтеграцію цифрових технологій у навчальний процес через використання освітніх платформ, сервісів та електронних ресурсів для підвищення ефективності та доступності навчання. Четверте завдання стосується збереження рівня спортивної підготовки в умовах обмеженого доступу до спортивної матеріально-технічної бази, що вимагає пошуку альтернативних форм тренувань і підтримки фізичної активності.

Освітнє середовище базується на таких принципах: інтегративності (поєднання освіти, спорту, науки); варіативності (індивідуальні освітні траєкторії); інклюзивності; цифровізації; гнучкості та адаптивності до умов воєнного чи посткризового періоду.

Принцип інтегративності передбачає гармонійне поєднання освіти, спорту та науки в єдиному освітньому процесі, що забезпечує цілісну підготовку майбутніх фахівців. Принцип варіативності орієнтований на створення індивідуальних освітніх траєкторій, які враховують здібності, потреби та цілі кожного студента. Принцип інклюзивності забезпечує рівний доступ до освіти для всіх здобувачів, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, і сприяє формуванню толерантного середовища. Принцип цифровізації полягає у впровадженні цифрових технологій у всі компоненти освітнього процесу з метою забезпечення доступності, гнучкості й ефективності навчання. Принцип гнучкості та адаптивності передбачає здатність освітнього середовища змінюватися відповідно до умов воєнного або посткризового періоду, забезпечуючи безперервність та стабільність освітнього процесу.

Організаційна складова проєктування освітнього середовища в умовах воєнного стану охоплює кілька ключових аспектів. Насамперед, це планування та організація навчального процесу з урахуванням безпекових викликів, що забезпечує його безперервність навіть за нестабільних умов. Важливим елементом є формування ефективних комунікаційних каналів між студентами,

викладачами та адміністрацією для оперативного обміну інформацією та координації дій. Також необхідно розробити гнучкі графіки навчання, які дозволяють швидко адаптуватися до змін у безпековій ситуації. Крім того, організаційна складова включає визначення моделей навчання – очного, змішаного або дистанційного – залежно від конкретних умов і можливостей закладу освіти.

Технологічна складова включає:

Цифрова інфраструктура ЗВО. Цифрова інфраструктура закладів вищої освіти (ЗВО) охоплює всю сукупність технологічних платформ і ресурсів, які забезпечують ефективне функціонування освітнього процесу. Вона включає в себе освітні платформи для організації навчання, системи управління навчанням (LMS), інструменти для моніторингу прогресу студентів, а також засоби для комунікації та співпраці між студентами і викладачами. Окрім того, цифрова інфраструктура включає хмарні сервіси для зберігання та обміну навчальними матеріалами, а також засоби для захисту даних і кібербезпеки. Важливою складовою є інтеграція з державними та міжнародними системами для забезпечення доступності та єдності освітніх ресурсів.

Навчальні платформи: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams. Навчальні платформи є основними інструментами для організації навчального процесу в цифровому середовищі. Платформи, такі як Moodle, Google Classroom і Microsoft Teams, дозволяють викладачам створювати й організовувати курси, надавати студентам доступ до навчальних матеріалів, а також проводити оцінювання та тестування. Moodle є відкритою платформою для управління навчанням, яка дозволяє інтегрувати різні інструменти для створення та управління курсами. Google Classroom є зручним інструментом для створення завдань, обміну документами та організації взаємодії між студентами і викладачами в екосистемі Google. Microsoft Teams забезпечує функції відеоконференцій, чатових груп, спільної роботи над документами та завдань, що робить його універсальним для проведення лекцій, семінарів та консультацій.

Відеозв'язок: Zoom, Meet, BigBlueButton. Відеозв'язок став критичним елементом в умовах дистанційного навчання. Платформи, як Zoom, Meet і BigBlueButton, дозволяють організувати відеоконференції, проводити онлайн-уроки та консультації. Zoom є однією з найбільш популярних платформ, що дозволяє проводити онлайн-навчання з великою кількістю учасників і підтримує інтерактивні функції, такі як опитування, спільне редагування документів та віртуальні дошки. Google Meet є менш складним інструментом, інтегрованим у систему Google, що дозволяє проводити відеозустрічі з малими та великими групами учасників, а також підтримує спільну роботу в рамках Google Docs. BigBlueButton є спеціалізованою платформою для навчальних закладів, яка включає функції відеозв'язку, спільного перегляду матеріалів, чату та інтерактивних інструментів для роботи з аудиторією.

Хмарні сервіси. Хмарні сервіси дозволяють зберігати, обробляти й обмінювати дані без необхідності використовувати фізичні сервери. Вони є важливою частиною цифрової інфраструктури закладів вищої освіти, оскільки забезпечують доступність навчальних матеріалів з будь-якої точки світу. Наприклад, Google Drive дозволяє зберігати документи, фотографії та інші файли, надаючи можливість студентам і викладачам спільно працювати над навчальними матеріалами. OneDrive — це хмарний сервіс від Microsoft, який забезпечує синхронізацію файлів між різними пристроями та зберігання документів. Dropbox є популярною платформою для обміну файлами та спільної роботи, яка забезпечує зручне зберігання та доступ до даних для користувачів.

Штучний інтелект. Штучний інтелект (ШІ) має великий потенціал для підвищення ефективності освітнього процесу. В освітньому середовищі ШІ використовується для персоналізації навчання, моніторингу прогресу студентів та автоматизації рутинних задач. Технології ШІ дозволяють аналізувати дані про студентів, такі як відвідування занять, результати тестів та активність у форумах, щоб надати персоналізовані рекомендації для покращення навчального процесу. Чат-боти та віртуальні асистенти можуть автоматизувати відповіді на запити студентів, надавати інформацію про курси, дедлайни та консультації.

Цифрові платформи для підтримки тренувального процесу є важливими інструментами для моніторингу фізичної активності та оптимізації тренувальних планів. Такі платформи, як MyFitnessPal, Strava і Trainerize, дозволяють користувачам записувати тренування, відстежувати прогрес і порівнювати результати з іншими користувачами. MyFitnessPal дозволяє моніторити харчування і фізичні вправи, що дає можливість інтегрувати інформацію про калорії, макронутрієнти та активність. Strava є популярною платформою для спортсменів, яка дозволяє записувати тренування з бігу, велоспорту та інших видів спорту, а також порівнювати свої результати з іншими учасниками. Trainerize є спеціалізованим додатком для тренерів і спортсменів, що дозволяє створювати тренувальні плани, відслідковувати прогрес і взаємодіяти з клієнтами в реальному часі, а також надавати відеоуроки для тренувань.

3.2. Можливості цифрових технологій у проєктуванні та функціонуванні освітнього середовища ЗВО сфери фізичної культури і спорту

Сучасні умови воєнного стану в Україні зумовили потребу в оперативному переосмисленні підходів до організації освітнього процесу, зокрема у закладах вищої освіти сфери фізичної культури і спорту. Одним із ключових чинників, який забезпечує сталість та адаптивність освітнього середовища в кризових умовах, є впровадження цифрових технологій.

Цифровізація освіти дозволяє не лише зберігати безперервність навчального процесу в умовах змішаного або дистанційного формату, а й створює нові можливості для індивідуалізації навчання, активної комунікації між викладачами та здобувачами освіти, оперативного контролю за успішністю та самостійної роботи студентів.

Нами було проаналізовано освітнє середовище Національного університету фізичного виховання і спорту України (далі – Університет).

Встановлено, що в Університеті ефективно функціонує офіційний вебсайт, що забезпечує оперативне інформування здобувачів освіти та викладачів про освітній процес, нормативні зміни, а також адміністративно-організаційні питання. Важливим елементом цифрової інфраструктури є платформа дистанційного навчання Moodle, яка дозволяє організовувати доступ до навчальних матеріалів, проводити оцінювання, забезпечувати зворотний зв'язок та адмініструвати освітній процес. Для синхронної взаємодії у реальному часі активно використовуються сервіси відеоконференцій Zoom та Google Meet, що дає змогу проводити лекції, семінари, консультації та наукові зустрічі у змішаному або дистанційному форматі.

Водночас, в умовах воєнного стану та зниження рівня повсякденної рухової активності студентів, особливої актуальності набуває необхідність розширення цифрового контенту, спрямованого на підтримку фізичної активності та тренувального процесу. Використання спеціалізованих цифрових платформ і мобільних застосунків дозволяє не лише індивідуалізувати фізичне навантаження, а й здійснювати постійний моніторинг фізичного стану здобувачів освіти.

Зокрема, цифрові інструменти, такі як *FIIT*, *Nike Training Club*, *Google Fit*, *Samsung Health*, *Apple Health*, *Strava*, є важливими компонентами сучасного інформаційно-освітнього середовища, оскільки дають змогу фіксувати показники рухової активності, контролювати енерговитрати, розробляти персоналізовані тренувальні програми та мотивувати студентів до регулярної фізичної активності навіть в умовах обмеженого доступу до спортивної інфраструктури. Інтеграція таких цифрових сервісів у структуру освітнього середовища сприяє підвищенню мотивації, підтримці фізичного та психоемоційного стану здобувачів освіти, а також формуванню відповідального ставлення до здоров'я в умовах воєнних викликів.

Fiit - є фітнес-додатком №1 у Великій Британії, який дає вам доступ до понад 1000 тренувань із найбільш затребуваними особистими тренерами – у будь-який час і будь-де. Функціональний фітнес, НІТ, силові тренування,

пілатес, йога, мобільність тощо. Зайдіть у Fiit Shop, щоб купити килимки для йоги, фітнес-трекери, спортивний одяг, гантелі та гири.

Fiit дозволяє користувачам відстежувати прогрес тренувань, підключаючи сумісні фітнес-трекери та використовуючи програму Fiit. Ці трекери відстежують частоту серцевих скорочень, спалені калорії, кількість повторень і бали Fiit, які відображаються на екрані. Ці дані допомагають користувачам зрозуміти інтенсивність своїх тренувань, відстежувати прогрес у кардіо- та силових тренуваннях і навіть змагатися в онлайн-таблиці лідерів у групових заняттях.

Рис. 3.2. Використання застосунку FIIТ для проведення персоналізованих фітнес-тренувань із моніторингом фізичних показників.

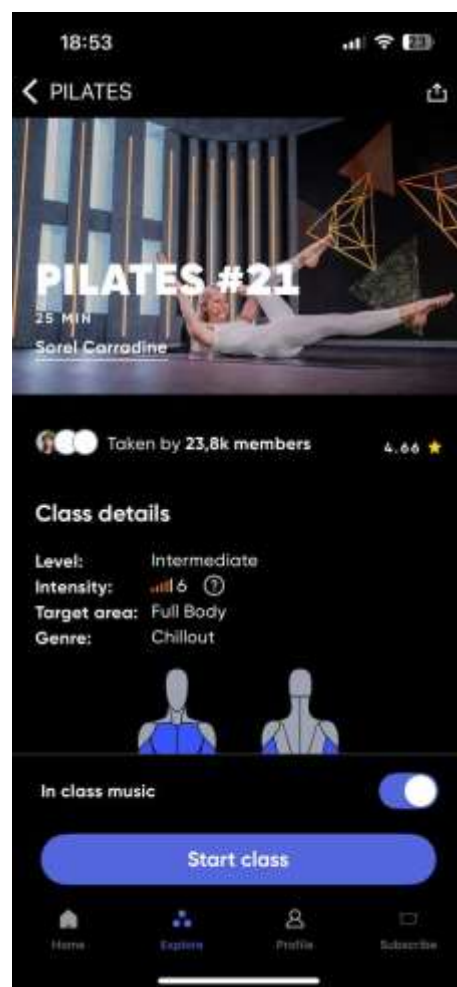

Рис. 3.3. Приклад взаємодії користувача з додатком FІІТ під час виконання тренувальної програми.

Nike Training Club – це програма для вправ, створена з урахуванням вашого прогресу у фізичній формі, з безкоштовними порадами ваших улюблених фітнес-тренерів, спортсменів і експертів. Кардіотренування, силові вправи, кондиціонування, йога, уважність тощо.

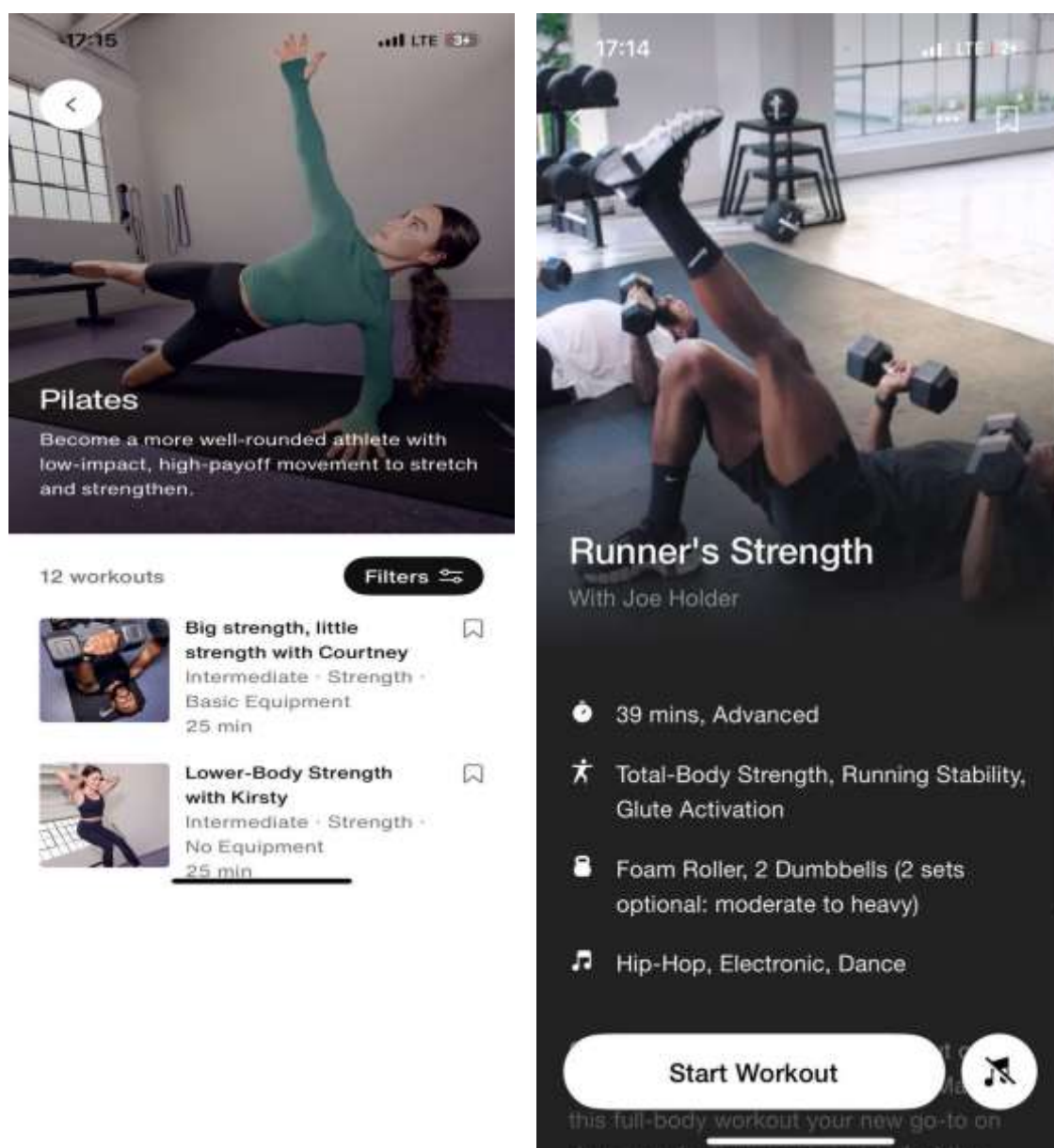

Рис. 3.4. Візуалізація доступних видів фізичної активності у мобільному застосунку Strava

Strava — це мобільний застосунок і сайт для відстеження спортивної активності через GPS. Девіз сервісу: «соціальна мережа для спортсменів». Штаб-квартира знаходиться в Сан-Франциско, США. Найпопулярніші види активності в додатку: біг і їзда на велосипеді.

Додаток має такі можливості, як пошук маршрутів і спортсменів у базі даних. Спортсмени можуть рухатися один за одним, дані будуть автоматично групуватися, якщо їх рух відбувається одночасно та в тому ж місці (наприклад,

участь в організованих марафонах або групових забігах/заїздах). Спортсмени можуть виявляти «пошану» (аналогічно до вподобань у соціальній мережі Facebook) і коментувати активність один одному, а також додавати фотографії до своєї активності.

В таблиці 3.2 представлені характеристики цифрових інструментів для фіксації та підтримки фізичної активності, які можуть бути інтегровані в освітнє середовище.

Таблиця 3.2

Характеристики цифрових інструментів для організації та підтримки фізичної активності здобувачів освіти в умовах обмеженого доступу до спортивної інфраструктури

Назва цифрового інструменту	Основні функції	Платформи	Особливості
FIIT	Відеотренування, персоналізовані програми, моніторинг результатів	iOS, Android, Smart TV	Професійні тренери, можливість тренувань у реальному часі
Nike Training Club	Різні типи тренувань, програми для всіх рівнів, поради з відновлення	iOS, Android	Безкоштовні програми, відеоуроки, персоналізація за цілями
Google Fit	Вимірювання активності (кроки, калорії, серцебиття), інтеграція з іншими додатками	Android, iOS (обмежено)	Розроблено у співпраці з ВООЗ
Samsung Health	Контроль активності, сну, харчування, стресу	Android, Samsung пристрої	Поглиблена аналітика здоров'я, підтримка носимих пристроїв
Apple Health	Відстеження фізичної активності, пульсу, сну, інтеграція з іншими додатками	iOS, Apple Watch	Централізоване зберігання даних про здоров'я, висока конфіденційність
Strava	Відстеження тренувань (біг, велоспорт тощо), аналітика, спільнота	iOS, Android	Соціальна взаємодія, участь у челенджах, детальний аналіз маршрутів

Представлені в таблиці цифрові інструменти дозволяють ефективно організовувати та підтримувати фізичну активність здобувачів освіти в умовах обмеженого доступу до спортивної інфраструктури. Вони забезпечують моніторинг фізичних показників, персоналізацію тренувальних програм і сприяють підвищенню мотивації до регулярних занять завдяки інтерактивності та соціальній взаємодії.

3.3. Вплив освітнього середовища на підтримання та розвиток фізичного стану здобувачів освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану

Умови воєнного стану створюють певні обмеження в організації навчального процесу, що, у свою чергу, може впливати на його продуктивність, системність та якість. Зокрема, це стосується таких аспектів, як зменшення безпосередньої взаємодії між учасниками освітнього процесу, обмежений доступ до ресурсів, труднощі з проведенням практичних занять, а також посилення емоційного навантаження на всіх учасників освітнього процесу. Проте, незважаючи на ці виклики, навчальні заклади повинні забезпечувати всі можливі умови для надання якісної освіти, зберігаючи цілісність освітнього середовища та орієнтуючись на потреби й запити учасників освітнього процесу.

З метою виявлення впливу використання цифрових інструментів студентами для підтримання та розвитку фізичного стану, а також визначення ролі освітнього середовища у стимулюванні рухової активності здобувачів освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану було проведено опитування. Опитування у вигляді анкетування здійснювалося з використанням сервісу Google Forms. Результати опитування представлені на рисунках 3.5 – 3.11.

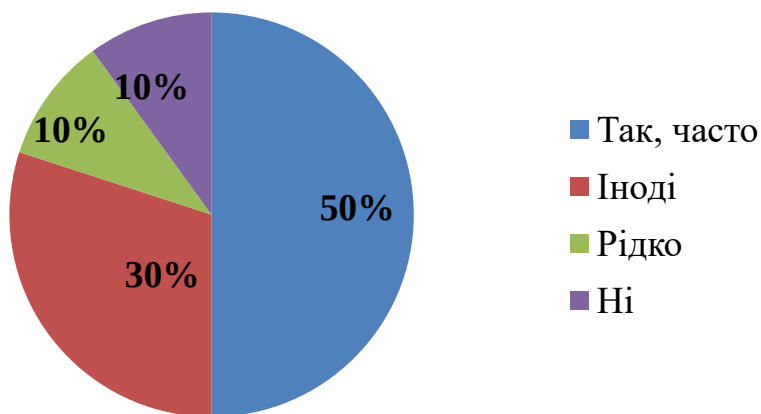

Рис. 3.5. Відчуття емоційної напруженості або тривоги через емоційний стан

Результати опитування ймовірно пов'язані з великою кількістю чинників, серед яких основними є: психологічні, соціальні та педагогічні. Вони безпосередньо впливають на емоційний стан студентів, особливо в умовах воєнного стану. Постійна загроза безпеці, відсутність чіткого уявлення про майбутнє та ймовірність втрати близьких людей викликають тривалу емоційну напругу. Враховуючи молодий вік студентів і недостатній життєвий досвід у подоланні серйозних кризових ситуацій, емоційна реакція на стресові обставини може бути особливо вираженою. Отже, висока частка відповідей "так, часто" (50 %) та "іноді" (30 %) свідчить про загальний високий рівень емоційного напруження серед студентської молоді. Це вказує на потребу в системній психологічній підтримці, впровадженні програм з розвитку стресостійкості та створенні більш сприятливих умов для навчання і психоемоційного відновлення.

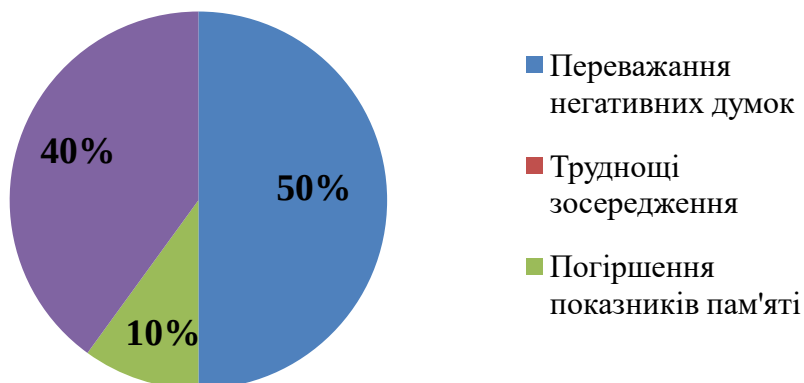

Рис. 3.6. Ознаки стресу

Результати опитування свідчать про наявність у студентів ознак психоемоційного напруження, характерного для стресу. Найбільш поширеним є переважаючі негативні думки (50%), що, ймовірно, зумовлено відчуттям загрози, невизначеності та втрати контролю, притаманними воєнному стану. Підвищена тривожність (40%) – типова реакція на стресові обставини, постійну інформаційну напругу та неможливість планувати майбутнє. Погіршення пам'яті (10%) вказує на тривале емоційне виснаження. Водночас труднощів із зосередженням не виявлено, що може свідчити про адаптацію або зосередження на навчанні як способі психологічного захисту. Загалом результати підтверджують потребу в психологічній підтримці та стабільному освітньому середовищі.

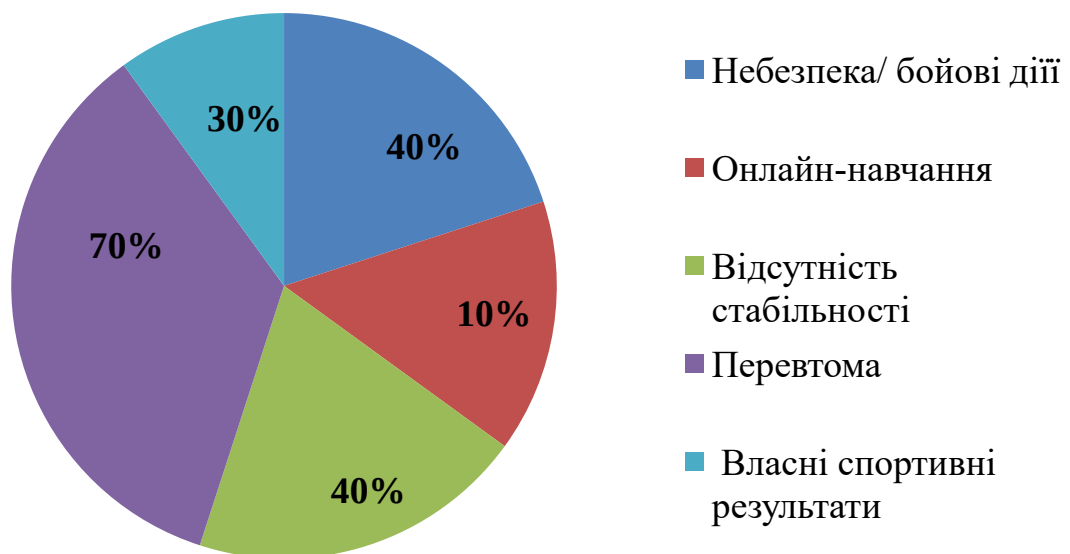

Рис. 3.7. Основні джерела стресу

Результати опитування свідчать, що головним джерелом стресу серед студентів є перевтома (70%), далі — бойові дії та відсутність стабільності (по 40%). Постійна загроза та невизначеність негативно впливають на емоційний стан і відчуття безпеки. Онлайн-навчання (10%) викликає труднощі через технічні проблеми. Власні спортивні результати (20%) рідше виступають джерелом стресу, можливо, через їх компенсаторну роль. Загалом ситуація

вказує на потребу в гнучкому навчальному середовищі, психологічній підтримці та заходах для збереження здоров'я студентів.

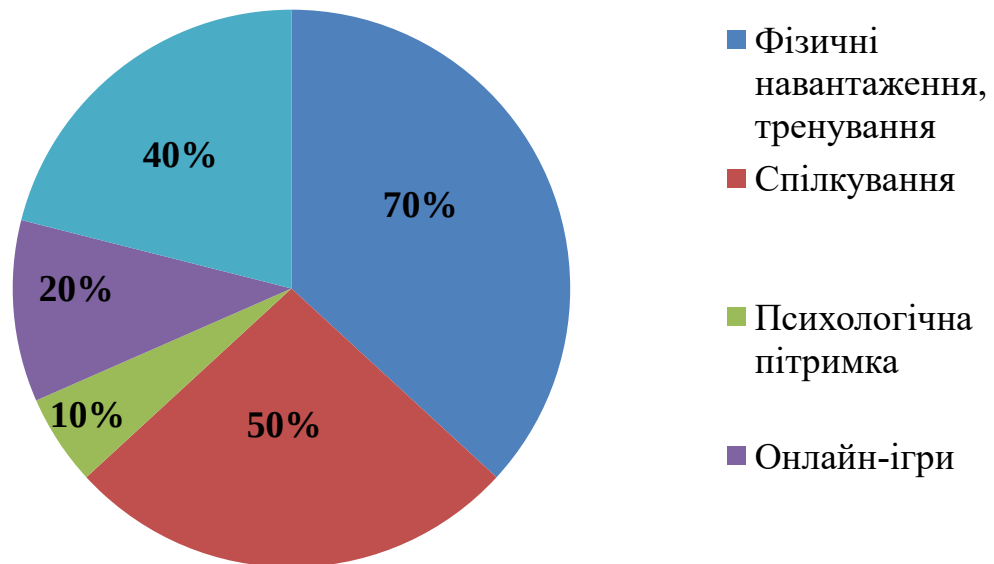

Рис. 3.8. Засоби допомоги боротьби зі стресом

Для більшості студентів найефективнішим способом подолання стресу є фізичні навантаження (70%), що пов'язано з їх спеціальністю та позитивним впливом активності на психоемоційний стан. На другому місці — спілкування (50%) як джерело соціальної підтримки в умовах невизначеності. Онлайн-ігри (20%) використовуються для короткочасного відволікання, але не дають стійкого ефекту. Лише 10% звертаються до психологів, що свідчить про потребу в популяризації психологічної допомоги. Інші ресурси, як-от читання, турбота про тварин, відпочинок (40%), є індивідуальними способами збереження внутрішньої рівноваги. Загалом студенти намагаються адаптуватися до стресу через доступні та знайомі їм засоби, однак потребують більшої підтримки в сфері ментального здоров'я.

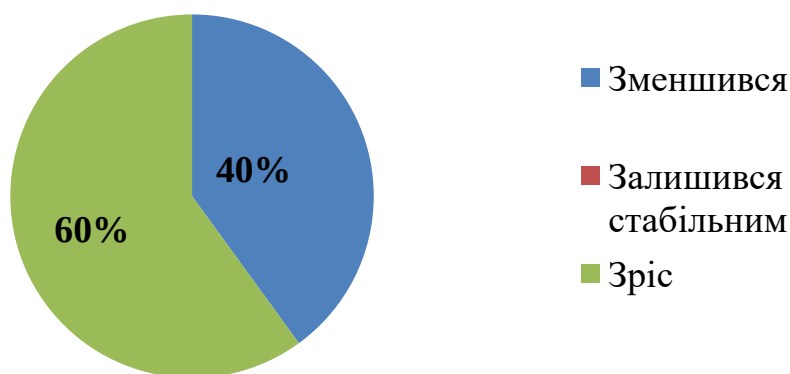

Рис. 3.9. Рівень фізичної активності з початку воєнного стану

У 40% студентів спостерігається зниження фізичної активності, що пов'язано з обмеженим доступом до спортивної інфраструктури, переїздами, безпековими ризиками, а також емоційним виснаженням і втратою мотивації. Лише 60% зазначили підвищення активності, що скоріше є винятком і пов'язане з індивідуальними стратегіями подолання стресу або гнучкістю графіка дистанційного навчання. Відсутність стабільного рівня активності серед усіх респондентів свідчить про те, що воєнний стан суттєво вплинув на звичний спосіб життя та фізичну саморегуляцію студентів.

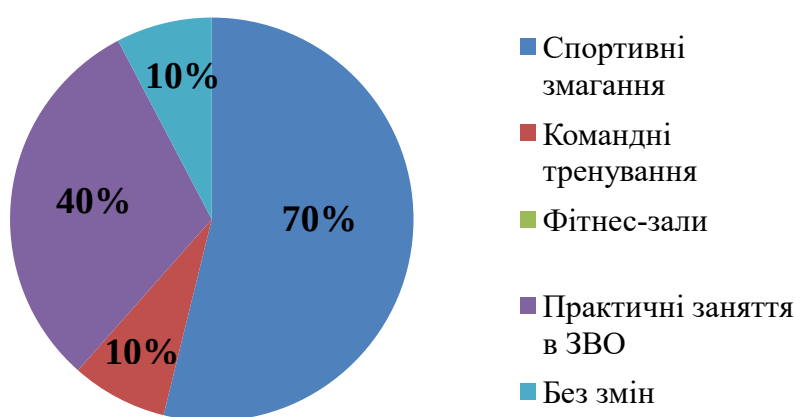

Рис. 3.10. Доступність різних форм фізичної активності

Отримані результати свідчать, що війна значно обмежила доступність фізичної активності для студентів 4 курсу. Найбільше постраждали спортивні

змагання (70%) через заборону масових заходів і втрату інфраструктури. Практичні заняття у ЗВО (40%) ускладнені через дистанційне навчання, повітряні тривоги та відсутність доступу до залів. Командні тренування знизились у 10% випадків, що свідчить про часткове збереження таких форм у безпечніших умовах. Цікаво, що фітнес-зали не визнані менш доступними, ймовірно, через альтернативні формати тренувань. У 10% респондентів рівень активності залишився без змін, що свідчить про адаптацію до нових умов.

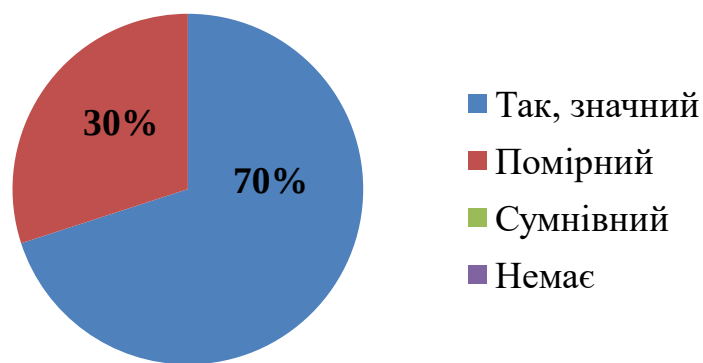

Рис. 3.11. Вплив фізичної активності на емоційний стан

Результати опитування показали, що всі студенти (100%) визнають позитивний вплив фізичної активності на емоційний стан: 70% – як значний, 30% – як помірний. Відсутність відповідей у категоріях «сумнівний» і «немає» свідчить про високу обізнаність щодо ролі руху в збереженні психоемоційного балансу під час війни. Це можна пояснити як природним ефектом фізичних навантажень (вивільнення ендорфінів), так і професійною орієнтацією студентів, які розглядають активність як ресурс підтримки не лише фізичного, а й психологічного здоров'я. В умовах тривоги, ізоляції та невизначеності тренування стають доступним способом саморегуляції, що підтверджують і попередні дані: 70% респондентів вказали фізичну активність як головний засіб боротьби зі стресом.

Нами було проведено дослідження щодо впливу освітнього середовища на підтримання та розвиток фізичного стану здобувачів освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану. Була розроблена програма

використання цифрових інструментів для підтримки фізичної активності студентів (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Освітнє середовища ЗВО фізичної культури і спорту:
програма використання цифрових інструментів для підтримки фізичної
активності студентів**

Мета програми	Забезпечення систематичної фізичної активності студентів ЗВО фізичної культури і спорту шляхом інтеграції цифрових платформ
Завдання програми	Формування навичок самоконтролю; впровадження індивідуальних та групових тренувальних планів; підвищення мотивації; моніторинг показників; забезпечення безперервності підготовки
Цільова аудиторія	Студенти спеціальності «Фізична культура і спорт», науково-педагогічні працівники, тренери
Цифрові платформи	FIIT, Nike Training Club, Google Fit, Samsung Health, Apple Health, Strava, Trainerize, MyFitnessPal
Етапи реалізації програми	<i>Підготовчий:</i> ознайомлення з платформами
	<i>Організаційний:</i> створення облікових записів та планів
	<i>Основний:</i> виконання тренувань
	<i>Контрольно-аналітичний:</i> аналіз та коригування
Очікувані результати	Підвищення фізичної активності; розвиток цифрової грамотності; підтримка фізичної стану в умовах дистанційного навчання

В таблиці 3.4 представлений приклад індивідуального плану фізичної активності (тижневий) використання цифрових інструментів студентами експериментальної групи (n=10).

Таблиця 3.4

**Приклад індивідуальний план фізичної активності (тижневий)
використання цифрових інструментів студентами експериментальної
групи (n=10)**

День тижня	Тип навантаження	Тривалість	Інструмент/Платформа	Ціль
Понеділок	Кардіо (біг/велотренажер)	30 хв	Strava	Поліпшення витривалості
Вівторок	Силове тренування (тулуб + руки)	40 хв	Nike Training Club	Зміцнення корпусу
Середа	Йога/стретчинг	30 хв	FIIT (йога-сесія)	Підвищення гнучкості
Четвер	Кардіо інтервали	25 хв	Google Fit	Інтервальне навантаження
П'ятниця	Силове тренування (ноги + спина)	40 хв	FIIT	Розвиток м'язів ніг/спини
Субота	Групове онлайн-тренування	50 хв	Zoom + NIKE Training Club	Соціальна мотивація
Неділя	Відновлювальна прогулянка	45 хв	Samsung Health	Активний відпочинок

Із метою аналізу впливу освітнього середовища на підтримання та розвиток фізичного стану здобувачів освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану, після використання авторської програми використання цифрових інструментів нами було проведено повторне анкетування 10 студентів, які прийняли участь у програмі. (рис. 3.12 – 3.16). Воно дозволило окремо розглянути кожен аспект впливу на здобувачів освіти.

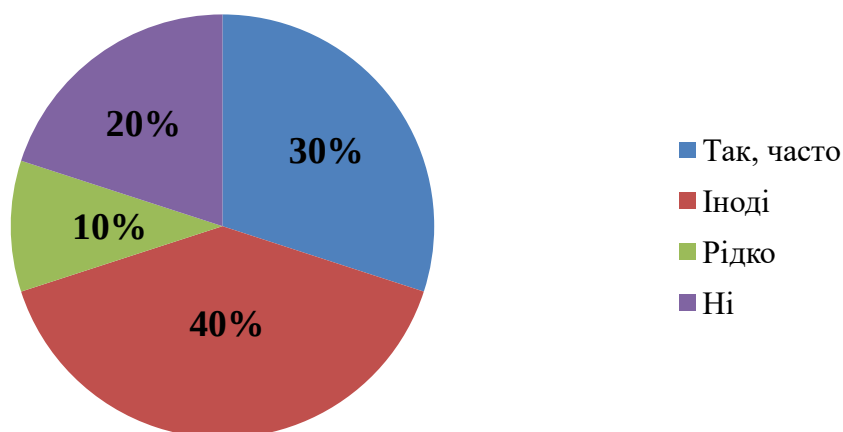

Рис. 3.12. Дослідження впливу програми використання цифрових інструментів на емоційний стан студентів

Результати анкетування після застосування експериментального проєктування виявили такі зміни на питання «Чи відчуваєте емоційне напруження або тривогу у зв'язку з воєнним станом в країні?»: відповідь «так, часто» знизилася на 20% – з 50 до 30%, відповідно зросли іноді на 10% – з 30% до 40% та ні – з 10% до 20%.

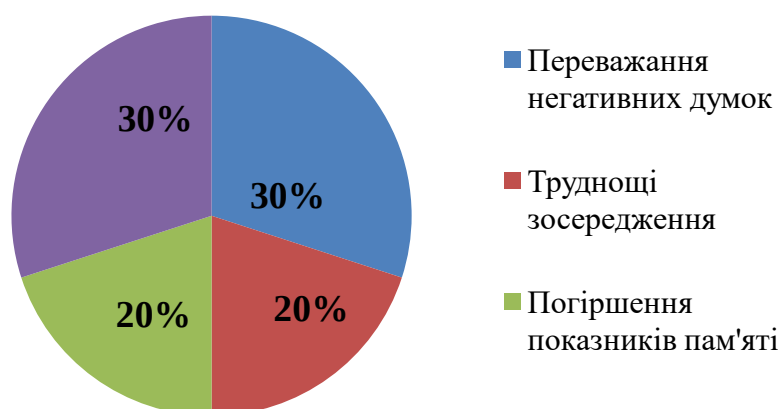

Рис. 3.13. Дослідження впливу програми використання цифрових інструментів на емоційний стан студентів (ознаки стресу)

Повторне опитування стосовно ознак стресу, які відчувають здобувачі освіти показало зниження на 10% занепокоєння і підвищеної тривожності – з 40% до 30% та на 20% переважання негативних думок. Проте, в зв'язку з цим на

20% зросли труднощі зосередження і на 10% погіршення показників пам'яті – з 10% до 20%. Дана обставина може бути пов'язана з тим, що студенти в зв'язку зі зниженням занепокоєння і підвищеної тривожності та переважанням негативних думок почали більше звертати уваги на свої когнітивні процеси, що відобразилося на результатах. Це можна вважати позитивною тенденцією, оскільки більш вагомі показники стресу здійснили спад і цим самим дали змогу звернути увагу на інші.

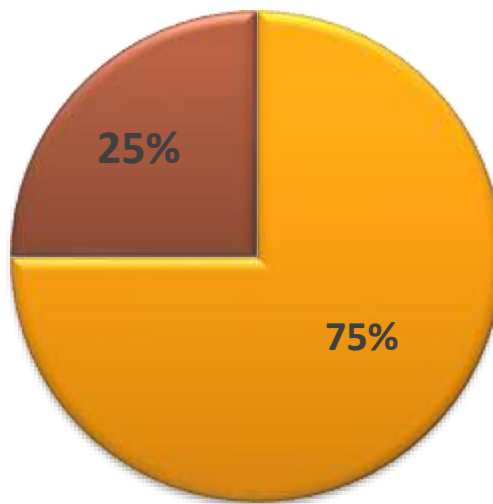

Рис. 3.14. Дослідження впливу програми використання цифрових інструментів на фізичний стан студентів

Результати відповіді на питання: "Як використання цифрових інструментів вплинуло на ваш фізичний стан?" показали, що більшість студентів (75%) відзначають позитивний вплив використання цифрових інструментів на їх фізичний стан, що свідчить про значну роль цих інструментів у підтримці фізичної активності та покращенні результатів тренувань. 25% студентів зазначити, що їхній стан не змінився, що може вказувати на те, що деякі студенти не відчули значного впливу цифрових інструментів на своє фізичне самопочуття.

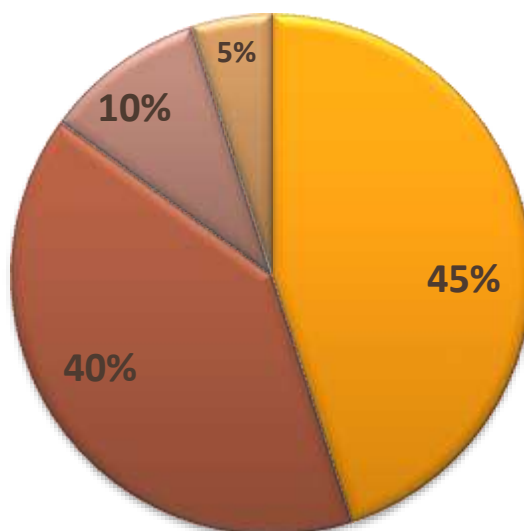

Рис. 3.15. Дослідження впливу програми використання цифрових інструментів: зміни в тренувальному процесі

Результати відповіді на питання: «Як змінилися ваші тренування через використання цифрових інструментів?». Половина респондентів (45%) зазначили, що почали тренуватись частіше та інтенсивніше завдяки використанню цифрових інструментів, що демонструє зростання мотивації та залучення до тренувального процесу. 40% студентів повідомили, що їхні тренування стали більш структурованими, але не змінилися за частотою чи інтенсивністю. 10% відзначили зниження ефективності тренувань через технічні труднощі або нестачу мотивації. Лише 5% вказали на інші зміни, що можуть включати використання додаткових технік або методик.

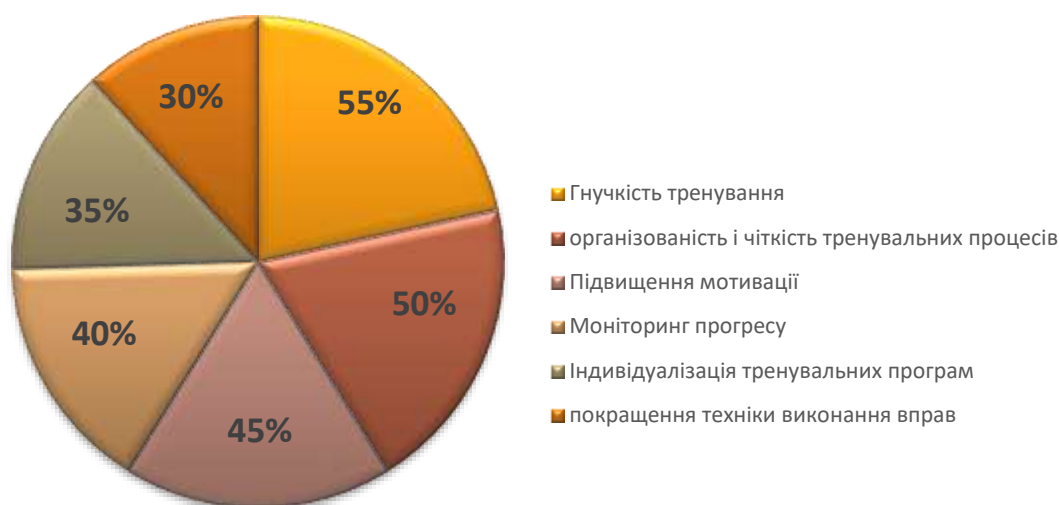

Рис. 3.16. Дослідження впливу програми використання цифрових інструментів: переваги використання цифрових інструментів у тренуваннях

Результати відповіді на питання: "Які переваги ви помітили від використання цифрових інструментів у тренуваннях?". За результатами опитування, найбільшу кількість студентів відзначили полегшення доступу до тренувальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці (55%), що є важливою перевагою цифрових інструментів для гнучкості тренувань. Підвищення ефективності тренувань завдяки чітко структурованим програмам вказали 50% респондентів, що свідчить про організованість і чіткість тренувальних процесів через використання цифрових інструментів. 45% студентів відзначили, що використання цифрових інструментів підвищило їх мотивацію через відображення досягнутих результатів, що допомогло підтримувати їхню зацікавленість і прогрес. 40% студентів заявили, що мали можливість постійно моніторити свій прогрес та коригувати план тренувань, що сприяє оптимізації тренувального процесу. Індивідуалізація тренувальних програм була вказана 35% респондентів, а 30% відзначили покращення техніки виконання вправ завдяки відео-аналізу та зворотному зв'язку.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі досліджено особливості проектування освітнього середовища закладу вищої освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану, акцентовано увагу на важливості цифрових технологій як ключового чинника забезпечення безперервності освітнього процесу, підтримки професійної підготовки та фізичної активності студентів.

Комплексний аналіз освітнього середовища Національного університету фізичного виховання і спорту України в умовах воєнного стану засвідчив ефективне функціонування цифрової інфраструктури, зокрема офіційного вебсайту університету та платформи дистанційного навчання Moodle, що сприяє організації якісної освітньої взаємодії між викладачами й студентами, оперативному доступу до навчальних матеріалів, проведенню оцінювання, адмініструванню навчального процесу та зворотному зв'язку.

Разом із цим, в умовах обмеженого доступу до спортивної інфраструктури та зниження рівня рухової активності серед студентів, актуалізується потреба у цифрових рішеннях, орієнтованих на підтримку фізичного стану здобувачів освіти. У відповідь на ці виклики була розроблена програма використання цифрових інструментів для підтримки фізичної активності студентів, а також індивідуальні тижневі плани фізичної активності з можливістю самостійного моніторингу прогресу.

Застосування таких цифрових інструментів, як FIIT, Nike Training Club, Google Fit, Samsung Health, Apple Health, Strava, довело свою ефективність: вони не лише дають змогу контролювати показники рухової активності та енерговитрати, а й сприяють персоналізації тренувального процесу, підвищенню мотивації до фізичної активності.

ВИСНОВКИ

Проектування освітнього середовища закладу вищої освіти у сфері фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним і складним завданням, що потребує врахування сучасних викликів, пов'язаних із безпекою, психологічною стійкістю, цифровою трансформацією освіти та забезпеченням фізичної активності здобувачів освіти в кризових умовах.

На основі аналізу науково-методичної літератури було виявлено, що ключовими концепціями сучасного освітнього середовища є: гнучкість, інклюзивність, безпечність, психологічна підтримка, технологічна адаптивність. Встановлено, що цифрові технології виступають як базова складова інфраструктури освітнього процесу та дозволяють забезпечити його безперервність в умовах воєнного стану.

Комплексний аналіз цифрового середовища Національного університету фізичного виховання і спорту України засвідчив ефективне функціонування таких ресурсів, як офіційний вебсайт, платформа Moodle, сервіси Zoom і Google Meet, які забезпечують організацію дистанційного та змішаного навчання, доступ до навчальних матеріалів, оцінювання та підтримку зворотного зв'язку. Проте особливої актуальності набуває цифровий компонент, спрямований на підтримку фізичного стану студентів.

У зв'язку з цим була розроблена авторська програма використання цифрових інструментів для підтримки фізичної активності, а також індивідуальні тижневі плани тренувань, реалізовані з використанням таких застосунків, як FIIT, Nike Training Club, Google Fit, Samsung Health, Apple Health та Strava.

Проведене опитування серед 10 студентів, які брали участь у програмі, дозволило оцінити вплив освітнього середовища на їхній емоційний стан та рівень фізичної активності. Щодо змін у фізичному стані, 75% студентів відзначили покращення фізичного стану завдяки цифровим інструментам. Водночас 25% не зафіксували суттєвих змін, що може бути пов'язано з індивідуальними особливостями мотивації або рівня залученості.

Щодо змін у тренувальному процесі, 45% респондентів повідомили про збільшення частоти та інтенсивності тренувань. 40% зазначили, що тренування стали більш структурованими. Лише 10% відзначили зниження ефективності через технічні труднощі або мотиваційні фактори.

Серед найбільш цінних переваг використання цифрових інструментів 55% опитаних назвали можливість тренуватись у зручний час і в будь-якому місці. 50% вказали на чітку структурованість програм, 45% – на зростання мотивації, 40% – на можливість постійного моніторингу та корекції планів. 35% респондентів відзначили індивідуалізацію тренувань, а 30% – покращення техніки виконання вправ завдяки відеоаналізу.

Таким чином, результати дослідження підтвердили, що освітнє середовище ЗВО фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану має бути адаптивним, технологічно підтриманим, спрямованим не лише на забезпечення академічного контенту, але й на збереження фізичного та психоемоційного здоров'я студентів. Використання цифрових інструментів довело свою ефективність як у навчальній, так і в оздоровчій складовій, що відкриває перспективи для подальшої інтеграції технологій у спортивну освіту та практику.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для ефективного проєктування освітнього середовища закладу вищої освіти сфери фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану необхідно забезпечити стабільне функціонування цифрової інфраструктури. Зокрема, важливо підтримувати безперебійну роботу електронних освітніх платформ, таких як Moodle, Google Classroom, Zoom та Google Meet. Це дозволяє проводити лекції, семінари, консультації та контролю знань у дистанційному чи змішаному форматі, забезпечуючи гнучкість навчального процесу.

Доцільним є активне впровадження цифрових інструментів для підтримки фізичної активності студентів. Рекомендується використовувати мобільні застосунки, такі як Nike Training Club, Strava, Google Fit, Apple Health, Samsung Health, які забезпечують моніторинг фізичного стану студентів, формування персоналізованих тренувальних програм та підвищення мотивації до регулярних занять фізичними вправами. Ці цифрові рішення зручні у використанні та надають доступ до широкого спектра індивідуалізованого тренувального контенту.

Рекомендується розробляти індивідуальні тижневі плани фізичної активності з урахуванням особистих потреб, фізичних можливостей та побутових умов студентів. Поєднання таких планів із цифровими засобами самоконтролю дозволяє ефективно відстежувати динаміку фізичного стану та коригувати навантаження.

Важливо інтегрувати в освітній процес елементи психологічної підтримки. Регулярні онлайн-зустрічі з психологами, тренінги з емоційної стійкості, а також використання спеціалізованих мобільних застосунків для підтримки психічного здоров'я здобувачів освіти.

Одним із ключових напрямів має стати розвиток цифрової грамотності як студентів, так і викладачів. Проведення короткотермінових курсів або семінарів з питань цифрової компетентності дозволить ефективніше використовувати доступні цифрові інструменти й платформи.

Необхідно постійно здійснювати моніторинг стану студентів, ефективності навчання в умовах кризової ситуації. Це можна реалізовувати через анкетування, опитування, щоденники самопостереження, що сприятиме своєчасному виявленню проблем і прийняттю відповідних рішень.

Гнучкість та адаптивність організації навчального процесу мають залишатися пріоритетом. Освітнє середовище має бути здатне оперативно реагувати на зміни безпекової ситуації, зберігаючи при цьому якість освітнього контенту, координацію викладацької діяльності та підтримку студентів у складних обставинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борейко, Н. Ю. (2016). Шляхи формування здорового способу життя у сучасної молоді. Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. (с. 9-11). Харків: НТУ «ХП».
2. Братко М. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Педагогічні науки, 2015. Вип. 135. С. 67-72.
3. Будзяк В. М., Будзяк В. М. Сучасна вища освіта в умовах війни. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації. 2022. № 3. С. 45–49.
4. Васянович Г. До поняття безпеки освітнього середовища: аспекти дослідження. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2017. № 13. С. 10-12.
5. Гета А. В. Адаптивна фізична культура: методологія і розвиток у сфері вищої освіти. Навчання, виховання й розвиток гармонійно розвиненої особистості в процесі занять фізичною культурою і спортом : кол. моногр. Слов'янськ : ДДПУ, 2023. Розд. 5, 6. С. 481–506.
6. Горільчаник, О. Г. (2016). Інноваційні підходи до організації фізкультурно-спортивних заходів у вищих навчальних закладах. Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. (с. 52-53). Харків: НТУ «ХП».
7. Гулай О., Кабак В. Цифрові інструменти GOOGLE як засіб удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2022. № 2. С. 14–23.
8. Дідук І. Студентоцентроване навчання як інструмент забезпечення якісної вищої освіти в Україні. Scientific Collection “InterConf”. 2023. 162. С. 86–90.

9. Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України". Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, № 26, ст. 893. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

10. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

11. Закон України "Про правовий режим воєнного стану". Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

12. Карамушка Л. М., Шевченко А. М. Переживання персоналом освітніх організацій стресу в умовах війни. Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах воєнного стану: матер. XI Міжнародної науково-практичної конференції 20 травня 2022 року. Київ, 2022. С. 64–67.

13. Квітко Н. М., Хренова В. В., Захаріна, М. І. Інклюзивне навчання та зменшення кваліфікаційного розриву в умовах війни. Академічні візії. 2024. № 27. С. 1–13.

14. Корбут О. Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи / О. Г. Корбут [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1123> (дата звернення 12.10.2022)

15. Корнєєва О. М. Тайм-менеджмент, як засіб підвищення успішності студентів. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. Харків: НТУ "ХПІ". 2015. Вип. 44 (48). С. 309-318. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/21631> (дата звернення: 15.10.2022).

16. Локшина О., Глушко О., Джурило А., Кравченко С., Максименко О., Нікольська Н., Шпарик, О. Організація освіти в умовах війни: рекомендації міжнародних організацій. Український педагогічний журнал. 2022. № 2. С. 5–18.

17. Люльченко В., Сусло Л. Формування культури безпеки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» у закладах вищої освіти. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: збірник наук. праць. 2023. Вип. 1(9). С. 23–30. DOI: [https://doi.org/10.31499/27066258.1\(9\).2023.279331](https://doi.org/10.31499/27066258.1(9).2023.279331). URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/279331> (дата звернення 07.04.2024).
18. Лялюк О., Лялюк А., Поліщук О. Використання студентами методів тайм-менеджменту під час самостійного навчання в університеті. Педагогіка безпеки. Т. 5, №. 1. С. 18–25. URL: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2020-5-1-018-025> (дата звернення: 15.10.2022).
19. Маріонда І. І., Мордвінцев Г. О. Роль адаптивного фізичного виховання в системі педагогічної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Випуск 90. С. 90–93. doi: <https://doi.org/10.31392/NPUnc.series5.2022.90.18>.
20. Мішин М. В. Перспективи розвитку та функціонування адаптивного спорту в сучасній Україні. Новації, практики та перспективи розвитку фізичної культури і спорту : матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару, м. Кропивницький, 15–16 квітня 2022 р. Кропивницький : Видавець Лисенко В. Ф., 2022. С. 37–40.
21. Мороз Л. І., Сафін О. Д. Модель розвитку стресостійкості здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського, 2022. С. 48–53.
22. Москалюк М, Москалюк Н. Підвищення мотивації студентів в умовах дистанційного навчання під час військових дій. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. № 60. 2022. С. 118–127.
23. Назар М. М. Компоненти продуктивного дистанційного навчального курсу. Новітні комп'ютерні технології: спецвипуск «Хмарні технології навчання». 2019. Т. XVII. С. 114–128. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718821> (дата звернення: 11.10.2022).
24. Онопрієнко О. В. Фізична культура – як наукове поняття. Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я : матеріали міжн. наук. інтернет-

конф. (Черкаси, 25–26 травня 2023 р.). Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2023. С. 42–44.

25. Піддячий В. М. Професійна адаптація педагогів в умовах динамічних змін сучасного світу. Сучасні проблеми підготовки вчителя: теорія і практика: матеріали Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України за 2021 рік (18–21 квітня 2022 р.). Київ, 2022. С. 94–97.

26. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 р. № 301-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-kontseptsii-bezpekyzakladiv-osvity-i070423-301>.

27. Раїса Ю., Богута В., Нагорняк, С. Ефективність дистанційної освіти в умовах війни. Перспективи та інновації науки. 2022. № 8(13). С. 338–345.

28. Рябовол Л. Студентоцентроване навчання: поняття, вимоги, шляхи реалізації. Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки. 2021. 10. С. 55–63. URL: <http://ksqn.hol.es/wp-content/uploads/2021/11/8.pdf>.

29. Слюсаревський М., Григоровська Л. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах війни. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 4(1). 2022. с. 2.

30. Соловійова Л., Шостак У., Болокан І. Дистанційна вища освіта в контексті процесів глобалізації та інформатизації. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 40, Т. 3. С. 204–212.

31. Толок Д. В. Мотивація студентів до навчання в умовах воєнного стану. Наумовські читання :зб. тез доп. учасників XX Всеукр. наук-метод. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих вчених, присвяч. 300-річчю з дня народж. Г. С. Сковороди. Харків. 2022. С. 358–360.

32. Терещук А. Д. Травматичний досвід особистості: зміни та наслідки. Міжнародний журнал загальна та медична психологія. Загальна психологія. № 4(04), Київ, 2019. С. 34–35.

33. Титаренко Т. М., Дрорник М. С. Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід: практичний посібник. НАПНУ. Кропивницький, 2022. 154 с

34. Трубавіна І. М., Чередниченко О.Ю., Недря К. М. Актуальність законодавчого та нормативно-правового врегулювання питань безпекового забезпечення освітнього середовища в умовах воєнного стану Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти [Електронне видання] : зб. наук. пр. [за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф.] / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [за заг. ред. Ю. Д. Бойчука]. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 259–262.

35. Ханова О. В. Дистанційна форма навчання та її застосування в умовах реалізації права на академічну мобільність студентів / О. В. Ханова // Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 19 – 20 квітня 2018 року. – Харків, 2018. – С. 40–42.

36. Хруль О. С., Гета А. В. Адаптивна фізична культура як феномен фізичного виховання. Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та фізичного виховання: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 1 грудня 2022 р. Полтава, 2022. С. 151–153.

37. Цимбалару А. Освітній простір: сутність, структура і механізми створення. Український педагогічний журнал. 2016. № 1. С. 41–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2016_1_7.

38. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Т. П. Цюман. Київ, 2018. 56 с.

39. Чеканська Л. М. Особливості психологічної профілактики професійного вигорання у педагогів. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : мат. VII Міжнар. наук.-прак. конф., м. Суми, 10 груд. 2020 р. : у 2 ч. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. Ч. 2. С. 211–217.

40. Чухліб, Ю. С., Землянська Ю. С. Особливості навчання під час воєнного стану. XXVI Всеукраїнська науково-методична конференція «Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки» (19 травня 2022 року, м. Київ, Україна). Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. С. 144–146.

41. Шевчук Г. Й. Дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Випуск 79. Том 2. С. 205–209.

42. Шевчук Г. Й. Студентоцентроване навчання в умовах сучасних освітніх викликів. Інноваційна педагогіка. Вип. 63, Том. 2. 2023. С. 127–130.

43. Шкарлет С. М. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник за загальною редакцією С. М. Шкарлета. Київ – Чернівці : «Букрек». 2022. 140 с.

44. Ярощук Н. Ефективність педагогічної взаємодії в умовах дистанційного навчання. Вісник Львівського університету. Серія : Психологічні науки. 2021. Випуск 9. С. 277–283.